

• • • • •
• • • • •
• • • • •
S T U • •

PERIODIKUM SLOVENSKEJ TECHNICKEJ UNIVERZITY V BRATISLAVE

Akademický rok 2008–2009 december

Ročník XV. / XLVII./

SPĚKTRUM⁴

⁴ Čestný titul doctor honoris causa prof. Clarkovi

⁷ Spolupráca technických univerzít strednej a východnej Európy

⁸ VÚS Technik oslavuje jubileum

¹⁰ STU v rokoch 1939 – 1947

¹¹ Okrúhle výročie Stavebnej fakulty

SPEKTRUM⁴

OBSAH

- 3 Kolégium rektora STU **INFORMUJE**
- 3 Vedenie STU **INFORMUJE**
- 4 Vedecká rada STU **INFORMUJE**
- 4 Akademický senát STU **INFORMUJE**
- 4 Čestný titul doctor honoris causa profesorovi Josephovi Andrewovi Clarkovi
- 7 Memorandum o spolupráci
- 8 Vysokoškolský umelecký súbor Technik oslavuje 55. výročie
- 10 Oddelenie kreslenia a maľovania na STU (1939 – 1947)
- 11 70 rokov Stavebnej fakulty STU
- 15 **FCHPT** 10. Študentská vedecká konferencia na FCHPT STU
- 16 **MTF** Materiálovotechnologická fakulta – nositeľka Národnej ceny SR za kvalitu za rok 2008
- 17 **SJF** XXII. Medzinárodná konferencia Strojné inžinierstvo 2008
- 18 **FA** Navštívili sme svetovú výstavu EXPO 2008 v Španielsku
- 20 **SJF** Predstavenstvo Volkswagen Slovakia, a. s., na Strojníckej fakulte STU
- 21 Euro je tu, zbohom koruna V.
- 22 **FCHPT** Prof. RNDr. Milan Melník, DrSc. – nositeľ Radu Ľudovíta Štúra II. triedy
- 23 **JUBILANTI** Významné jubileum Dušana Drienskeho
- 24 **JUBILANTI** Ján Mikleš 70-ročný
- 24 **JUBILANTI** Václav Kalaš 80-ročný
- 26 **SvF** Stretnutie akademickej obce a priemyselnej rady Stavebnej fakulty na športovom poli
- 26 Bratislava (ne)známa: Čriepky z histórie Bratislavy

SPEKTRUM STU

Technik – revue slovenských technikov, 9 ročníkov – 1940-1949;
 Technika – závodný časopis SVŠT, 9 ročníkov – 1958-1967;
 Technika – revue SVŠT, 2 ročníky – 1968-1970;
 Technika – spravodajca SVŠT, 8 ročníkov – 1982-1990;
 Informácie STU, 5 ročníkov – 1990-1994

Šéfredaktor: Dušan Petráš

Zodpovedná redaktorka: Iva Šajbidorová

Grafická koncepcia: Matúš Lelovský, Juraj Blaško

Grafická úprava: Ivan Páleník

Redakčná rada: Pavel Čičák, Kvetoslava Ferková, Maroš Finka, Miroslav Hutňan, Gabriel Juhás, Valéria Kocianová, Marián Králik, Zuzana Marušincová, Ivan Páleník, Dušan Petráš, Milan Petráš (predseda), Tatiana Sikorová, Eva Troščáková.

Tlač: Vydavateľstvo STU, Bratislava.

Registrácia: MK SR 1334/95. TS: 09. ISSN 1336-2593.

Nepredajné. Uzávierka čísla: 15. decembra 2008.

Za obsah dodaného príspevku zodpovedá jeho autor. Redakcia nemusí súhlasiť so všetkými publikovanými názormi.

Foto na titulke: Bainitická tvárna liatina s nedokonale zrnitým grafitom; autor: doc. Ing. Ľubomír Čaplovič, PhD.

Kolégium rektora STU INFORMUJE

Kolégium rektora STU rokovalo 18. novembra 2008. Témy rokovania boli:

Zabezpečenie prechodu na Euro a implementácia EIS na STU. Kvestorka H. Žideková informovala, že prechod STU na euro je pripravený, nemali by sa vyskytnúť žiadne zásadné problémy. Výplatné termíny budú bez zmeny. Prorektor M. Finka podal správu o zavádzaní EIS na STU. Od 1. 1. 2009 bude v plnej prevádzke modul účtovníctvo a následne na to aj modul majetok.

Vyhodnotenie prijímacieho konania na STU na akademický rok 2008/2009. Prorektor J. Kalužný predložil písomné hodnotenie stavu prijímacieho konania na všetky stupne vysokoškolského vzdelávania po jednotlivých fakultách STU. Konštatoval, že cca 20 % uchádzačov o inžinierske štúdium máme zo škôl mimo STU. Na Slovensku máme viac ako 70 % populácie na vysokých školách. Diskusia sa týkala kvality uchádzačov, ako aj možných príčin vysokého počtu našich študentov v zahraničí – v ČR študuje cca 11 800 študentov zo Slovenska.

Informácia o publikačnej činnosti a projektoch na STU. Prorektor R. Redhammer predložil na rokovanie písomný materiál, v ktorom sú uvedené počty publikácií podľa jednotlivých druhov a fakúlt STU, ktoré boli postúpené na MŠ SR. Monitorovacie obdobie, na základe ktorého uvedené publikácie ovplyvnia výšku dotácie pre STU na rok 2009 bolo od 1. 11. 2007 do 30. 10. 2008. Súčasne uviedol zoznam vyradených publikácií, ktoré doteraz neboli uznané ako cc publikácie. K projektom zatiaľ nie je z MŠ SR žiadne usmernenie. Diskusia sa týkala najmä kvality publikácií. Na STU máme veľké množstvo publikácií v kategóriách s veľmi malým bodovým hodnotením.

Skúsenosti a ďalšie zámery STU v oblasti investičných projektov zo štrukturálnych fondov. Skúsenosti sa líšia podľa typu fondu. Charakteristické bolo meškanie platieb na schválené projekty. Uvedený bol aj finančný objem riešených projektov a naše zámery v projektovom období 2007 – 2013. Všetky stavebné konania a ohlásenia musia byť zaslané aj prorektorovi F. Janičkovi. Spolupráca pri investičných projektoch je

nutná, inak majú malú šancu na úspech. Treba dávať pozor na oblasť IKT. Prorektor R. Redhammer doplnil informácie o špecifikách niektorých projektov a o aktuálnych, ako aj plánovaných výzvach v najbližšom období.

Účasť STU v programe ERASMUS. Prorektor D. Petráš predložil podrobnú písomnú správu, v ktorej je zachytený vývoj počtu prijatých aj vyslaných študentov a učiteľov v rámci tohto programu za posledných 10 rokov. FA STU má v tomto smere mimoriadne postavenie, dosahuje už dlhšiu dobu vysoké počty výmeny študentov aj učiteľov v porovnaní s ostatnými fakultami. Diskusia sa týkala možných príčin znižujúceho sa počtu študentov vyslaných v rámci tohto programu do zahraničia.

Stav prípravy plesu STU. Prorektor D. Petráš informoval o súčasnom stave prípravy celouniverzitného plesu STU, ktorý bude 16. januára 2009 v Inchebe, v Bratislave. Plagáty už boli distribuované na všetky fakulty STU. Záujemcovia z radov zamestnancov aj študentov STU môžu získať bližšie informácie na webovej stránke STU alebo na mailovej adrese: alumni@stuba.sk

Pavel Timár
vedúci úradu rektora

Vedenie STU INFORMUJE

Rokovania vedenia STU sa uskutočnili v dňoch 11. a 24. novembra 2008. Vedenie STU sa okrem tém prerokovaných v kolégiu rektora zaoberalo nasledujúcimi témami:

Organizačný poriadok akademickej knižnice STU. Vedenie STU prerokovalo písomný návrh organizačného poriadku akademickej knižnice STU. Obsahuje definíciu vzťahov fakultných knižníc a metodický orgán, ktorý usmerňuje činnosť týchto knižníc. V pripravovanom zákone o vysokých školách sa nachádza pojem akademickej knižnice univerzity. Vedenie STU schválilo Organizačný poriadok akademickej knižnice STU s pripomienkami. Po doplnení a predložení na právnu kontrolu bude materiál postúpený na rokovanie AS STU.

Organizačné poriadky účelových zariadení STU: Multimediálne cen-

trum STU, Športoviská MG a Nakladateľstvo STU. Vedenie STU prerokovalo predložené návrhy organizačných poriadkov uvedených účelových zariadení STU a malo k nim viaceré pripomienky. Vedenie STU schválilo predložené organizačné poriadky s pripomienkami, po ich zapracovaní a kontrole na právnom oddelení Rektorátu STU budú predložené na rokovanie AS STU. Prorektor F. Janiček a D. Petráš pripraví návrh rozpočtu pre uvedené účelové zariadenia STU na rok 2009.

Licenčná zmluva o použití školského diela. Prorektor J. Kalužný predložil vedeniu STU na prerokovanie návrh licenčnej zmluvy o použití školského diela. Ide napr. o to, že diela vytvorené študentmi v rámci riešenia rôznych projektov, diplomových prác a podobne, pod vedením svojho školiteľa budú spoločným dielom študenta a vedúceho projektu. Návrh zmluvy je pripravený po konzultácii s organizáciou LITA. Študenti budú podpisovať licenčnú zmluvu, a tým uznajú spoluautorstvo školiteľa. Zmluva po pripomienkovaní a schválení bude vydaná ako smernica rektora STU. V tomto smere by bola potrebná aj novela autorského zákona.

Stav výstavby FIIT STU. Vedenie STU prerokovalo informácie podané prorektorom F. Janičkom o stave projektu výstavby budovy FIIT STU. Riešia sa námietky na výsledok výberového konania a dva problémy, týkajúce sa nutnosti budovať osobitnú vodovodnú prípojku a geologický prieskum podlažia. STU doteraz nezískalo sľúbené finančné prostriedky na výstavbu tohto objektu.

Zabezpečenie preventívnej zdravotnej služby na STU. Predložený písomný materiál obsahuje dikciu vyhlášky MZ SR č. 292/2008 Z. z. o zabezpečení pracovnej zdravotnej služby pre všetky pracoviská a zamestnancov STU. Niektorí zamestnanci na STU vykonávajú prácu v rizikovom aj v zdraví škodlivom prostredí. Rektor STU poveril prorektorom M. Finku vedením rokovaní s poskytovateľmi pracovnej zdravotnej služby tak, aby táto bola od 1. 1. 2009 zmluvne zabezpečená pre zamestnancov STU.

Pavel Timár
vedúci úradu rektora

Vedecká rada STU INFORMUJE

Dňa 1. 12. 2008 sa na Rektoráte STU konalo zasadnutie vedeckej rady Slovenskej technickej univerzity.

V úvode zasadnutia dekan Stavebnej fakulty prof. Alojz Kopáčik slávnostne odovzdal Medailu SvF pri príležitosti 70. výročia založenia fakulty rektorovi prof. Vladimírovi Báležovi. Dekréty emeritného profesora si z rúk rektora prevzali: **prof. Ing. Pavol Blaškovič, DrSc.**, **prof. Ing. Dušan Driensky, CSc.**, z MTF STU a **prof. Ing. Ján Melicher, PhD.**, zo SvF STU.

Členovia VR STU schválili návrh na vymenovanie za profesora

doc. Ing. Milana Sokola, PhD., v odbore aplikovaná mechanika (SvF STU) a návrh na udelenie vedeckej hodnosti doktor technických vied

RNDr. Tomášovi Kuchtovi, CSc., z Výskumného ústavu potravinárskeho v Bratislave.

Vedecká rada schválila návrhy na udelenie čestného titulu profesor emeritus prof. Ing. Jo-

zefovi Bačovi, CSc., z MTF STU, prof. Ing. Eberhardovi Borsigovi, DrSc., a prof. Ing. Antonovi Marcinčinovi, PhD., z FCHPT STU a návrh na udelenie Medaily STU Dr. h. c. prof. PhDr. Ludovítovi Petránškemu, DrSc., dekanovi FA STU.

Schválené boli aj návrhy kritérií na získanie titulu docent a kritérií na získanie titulu profesor na STU.

Daniela Hadeková, tajomníčka VR STU

Akademický senát STU INFORMUJE

Akademický senát sa na svojom poslednom zasadnutí v roku 2008 zaoberal schvaľovaním Organizačného poriadku STU a schvaľovaním úprav dotácie STU na rok 2008 k 14. 11. 2008. Návrh Organizačného poriadku STU bol predložený do senátu v októbri, prešiel pripomienkovým konaním a po zapracovaní pripomienok bol na zasadnutí AS STU schválený. Platný Organizačný poriadok STU je zverejnený na internetových stránkach STU. Úpravy dotácie STU z úrovne Ministerstva školstva SR sa týkali účelovo viazaných prostriedkov a po prerokovaní v senáte boli schválené bez pripomienok.

V zmysle zákona o vysokých školách boli na novembrovom zasadnutí AS STU prerokované ďalšie materiály, a to:

1/ Riadiaca a kontrolná činnosť vzdelávacieho procesu na STU v roku 2008.

2/ Návrh na zriadenie účelového zariadenia Multimediálne centrum STU a návrh organizačného poriadku tohto účelového zariadenia. K návrhu Organizačného poriadku Multimediálneho centra STU vznikla dlhšia diskusia, a preto AS STU odporučil predkladateľovi dopracovať materiál v zmysle pripomienok a znovu predložiť na rokovanie senátu.

3/ Organizačný poriadok účelového zariadenia Nakladateľstvo STU. S transformáciou Vydavateľstva STU na Nakladateľstvo STU sa akademický senát zaoberal na svojich predchádzajúcich zasadaniach a podporil túto myšlienku, k organizačnému poriadku tohto účelového zariadenia nemali členovia AS STU závažnejšie pripomienky.

4/ Návrh na zriadenie účelového zariadenia Centrum akademického športu a organizačný poriadok centra. AS STU prerokoval predkladaný materiál s odporúčaniami.

Viera Jančušková, tajomníčka AS STU

Čestný titul doctor honoris causa profesorovi Josephovi Andrewovi Clarkovi

Na slávnostnom zasadnutí vedeckej rady STU 5. decembra 2008 rektor Slovenskej technickej univerzity v Bratislave prof. Ing. Vladimír Bálež, DrSc., udelil čestný titul doctor honoris causa významnej osobnosti, ve-

deckému pracovníkovi a zaniietenému pedagógovi profesorovi Josephovi Andrewovi Clarkovi.

Slávnostné laudatio k udeleniu titulu Dr. h. c. profesorovi Josephovi Andrewovi Clarkovi predniesol prof. Ing. Alojz Kopáčik, PhD., dekan Stavebnej fakulty

Je mi ctou, že v mene Stavebnej fakulty Slovenskej technickej univerzity môžem na tomto slávnostnom zasadnutí vedeckej rady STU predniesť laudatio k udeleniu titulu Dr. h. c. prof. Josephovi Andrewovi Clarkovi.

Profesor Joseph Andrew Clarke sa narodil 6. marca 1952. Po ukončení inžinierskeho štúdia na University of Strathclyde v Glasgowe s vynikajúcim prospechom v roku 1974 nastúpil na doktorandské štúdium, ktoré ukončil v roku 1977 obhájením dizertačnej práce zameranej na modelovanie a počítačové simulácie energetických systémov v budovách. V rokoch 1978 až 1988 pôsobil na univerzite najmä ako výskumný pracovník, založil výskumnú jednotku, ktorá sa venuje simuláciám energetických systémov v budovách (Energy Systems Research Unit) a ktorej je od roku 1987 až doteraz riaditeľom. V roku 1988 mu bola udelená vedecko-pedagogická hodnosť profesor, v roku 2005 získal titul doktora vied (DrSc.) za práce v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a efektívneho využívania energetických služieb. Vo svojich výskumno-pedagogických aktivitách pokračuje s nezmenšenou intenzitou aj naďalej. Prof. Clarke je popredný a mimoriadne erudovaný vedecký pracovník a veľmi dobrý a zaniietený pedagóg, čoho dôkazom je aj Happoldova briliantová cena, ktorú získal za „excelentnosť vo výučbe technických zariadení budov“.

Vážení prítomní,

profesor Clarke sa počas doterajšej profesionálnej kariéry stal členom viacerých národných a medzinárodných vedeckých, odborných a profesijných organizácií. Na národnej úrovni bol v roku 1997 zakladajúcim členom a doteraz je členom výboru Scottish Energy Systems Group, je dlhodobým členom UK Design Advice Scheme a Energy Institute, predsedom UK Building Environmental Performance Analysis Club a Scottish Universities Network for Sustainability.

V rokoch 1985 – 2000 bol členom výboru International Building Performance Simulation Association (IBPSA), ktorej bol v období 1994 – 1998 prezidentom. Táto organizácia okrem iného každý druhý rok usporadúva celosvetové konferencie venované simuláciám budov, na ktorých majú prof. Clarke a členovia jeho výskumného tímu pravidelne hodnotné príspevky. Budúci rok sa táto konferencia uskutoční v Glasgowe na jeho University of Strathclyde.

Profesor Clarke pracuje veľmi aktívne aj na svojej materskej univerzite. V rokoch 2004 – 2006 bol prodekanom pre výskum na Strojníckej fakulte, dlhodobo je členom vedeckej rady, garantom štúdia architektonického inžinierstva, členom univerzitnej komisie pre výskum, vedúcim katedry energetických systémov a platným členom mnohých ďalších komisií.

V pozadí nezostala ani práca v redakčných radách. V súčasnosti pôsobí v redakčných radách významných časopisov Journal of Power and Energy, Building and Environment Journal, Building Simulation Journal, Journal of Building Performance Simulation, Advances in Building Energy Research Journal.

Profesor Clarke je často pozývaný na kľúčové prednášky na celosvetových konferenciách, napr. World Renewable Energy Congress (v rokoch 2005, 2006, 2008), Indoor Air Quality, Ventilation and Energy Confe-

rence (1998, 2000), Environment 2007 a mnohé ďalšie. Svojimi hlbokými vedomosťami, inovatívnymi víziami a prednesom plným energie, dokáže prof. Clarke vždy upútať poslucháčov.

Dovoľte mi stručne charakterizovať osobný prínos profesora Clarka v oblasti vedy.

Profesor Clarke pôsobí nepretržite vyše 30 rokov v akademickom prostredí. Doteraz vychoval 29 doktorandov z mnohých krajín sveta. Jeho vedecké záujmy a výskumná činnosť majú interdisciplinárny charakter. Jadro jeho vedeckej činnosti sa síce týka energetických systémov v budovách, pracuje však aj v oblastiach matematického modelovania a softvérového inžinierstva. V roku 1985 publikoval knihu *Energy Simulation in Building Design*, ktorá je dodnes často citovaným dielom. V roku 2001 vyšlo druhé, podstatne inovované vydanie tejto publikácie, ktoré opäť zaujalo odbornú komunitu. Významným dielom prispel k rozvoju simulácií energetických procesov v budovách a nimi determinovaných parametrov vnútorného prostredia. Je autorom jadra simulačného prostredia ESP-r, ktorý so svojimi spolupracovníkmi a početnými doktorandmi rozvíja dlhšie ako 30 rokov. V súčasnosti patrí toto simulačné prostredie k najvyššiemu a najkomplexnejšiemu a používa sa na celom svete. Integrované simulácie založené na široko chápanom interdisciplinárnom výskume najviac vystihujú vedecký profil prof. Clarka. Tieto techniky sú veľmi dobre uplatniteľné vo výskume a projektovaní tzv. inteligentných budov, v navrhovaní ich regulácie a adaptívnych mechanizmov.

Profesor Clarke v súčasnosti presúva ťažisko svojej výskumnej práce do oblasti efektívneho zásobovania miest energiami, do využívania obnoviteľných zdrojov energie a angažuje sa aj v otázkach využívania energetických služieb prostredníctvom internetu.

Hoci je prof. Clarke vysoko teoreticky erudovaný odborník, nikdy mu neboli cudzie otázky odbornej praxe a počas celého profesionálneho života súbežne s mimoriadne početnými výskumnými grantmi riešil množstvo praktických, spravidla zložitých úloh. Spolu s kolektívom spolupracovníkov riešil doteraz 95 európskych a národných výskumných grantov, mnohé mali hodnotu desiatok miliónov slovenských korún.

V roku 1989 bol ocenený Kráľovskou spoločnosťou ESSO cenou za výskumné práce v oblasti energetiky. V roku 1999 získal ocenenie od celosvetovej organizácie IBPSA (International Building Performance Simulation Association) za práce a organizačnú činnosť v oblasti simulácií budov. V roku 2006 získal cenu od Svetovej siete obnoviteľnej energie za príspevky k uplatňovaniu obnoviteľných energií.

Vážené dámy, vážení páni, milí hostia!

Sme radi, že aj naša fakulta patrí medzi tie, s ktorými pán profesor a jeho univerzitné pracovisko spolupracuje. Prof. Clarke sa angažoval v programe TEMPUS, v rámci ktorého sa v rokoch 1995 – 1998 na 4 technických univerzitách na Slovensku zaviedla výučba simulácií energetických procesov v budovách a nimi determinovaných paramet-

Prejav prof. Josepha Andrewa Clarka

Je to zároveň výsada i potešenie, že tu dnes môžem byť. Som naozaj poctený tým, že môžem byť nositeľom tohto ocenenia. Ďakujem Vám, profesor Bálaš, za Vaše privetivé slová. Vo svojom krátkom príhovore sa zmienim o vývoji v oblasti energií, o úlohe, ktorú integrované simulácie môžu zohrávať pri dosahovaní vhodných riešení a o možnostiach spolupráce s vašou váženou univerzitou a ďalšími organizáciami.

Vzhľadom na rast populácie je snáď už príliš neskoro celosvetovo zabezpečiť trvalo udržateľné energetické správanie, očakávať, že energetické zdroje a ich dopady sa stanú činiteľom, ktorý bude významným spôsobom ovplyvňovať každodenné rozhodovanie jednotlivých osôb. V roku 2005 vtedajší britský premiér Tony Blair povedal „Je faktom, že žiadna krajina sa nechystá významnejšie obmedziť svoj rast alebo spotrebu na základe očakávaných ekologických problémov“.

Je teda evidentné, že zníženie energetickej spotreby si vyžaduje technologické riešenia. Problémom je, že v tejto oblasti existuje nadmiera možností pre dopravu, výstavbu a v priemyselnom sektore a je ťažké rozhodnúť bez špecifických aplikačných detailov, ktoré z možností sú cenovo efektívne.

Ak sa zamýšľame nad zásobovaním energiou v budúcnosti, fosílna palivá budú dominovať vo svetovej ekonomike ďalších 30 – 40 rokov. Výzvou je teda dosiahnuť, aby fosílna palivá boli čistejšie a zároveň je potrebné progresívne zavádzať nukleárne a obnoviteľné energetické zdroje. Vo vzťahu k obnoviteľným energiám je dôležité si uvedomiť, že faktické zdroje nie sú veľké vzhľadom na energetickú spotrebu. Zabezpečiť spotrebu energie iba z obnoviteľných zdrojov by si vyžadovalo industrializáciu prostredia v takej miere, že by to pravdepodobne vyvolalo u mnohých odsudzujúce reakcie. Dokonca aj ich pomerne mierne nasadenie bude vyžadovať zvýšenie prepravných kapacít sietí, aktívnu správu siete a akumuláciu energie alebo záložné kapacity a dosiahnuť to bude nákladné.

Na tento program poskytol prof. Clarke simulačné prostredie ESP-r a pedagogickú dokumentáciu. Tiež umožnil vyškolenie viacerých odborníkov zo Slovenska v oblasti modelovania a simulácií budov na ním vedenej výskumnej jednotke v rámci University of Strathclyde. S jeho osobným príspevom sa jedna z odborných sekcií Slovenskej spoločnosti pre techniku prostredia budov stala členom celosvetovej neziskovej organizácie IBPSA, prostredníctvom ktorej môžu byť slovenskí odborníci na simulácie budov v bezprostrednom kontakte s aktuálnym svetovým dňom v tejto problematike.

Prof. Clarke má obdivuhodný zmysel pre priateľský humor a otvorenú komunikáciu, má množstvo energie a nápadov, ktorými dokáže inšpirovať svojich študentov a spolupracovníkov. Doteraz vykonal obrovské množstvo užitočnej práce a naďalej možno očakávať jeho ďalšie tvorivé prínosy do rozvoja vedeckého poznania a univerzitného vzdelávania.

Som presvedčený, že udelenie titulu doktor honoris causa (Dr. h. c.) profesorovi Clarkovi prispeje k ďalšej propagácii Slovenskej technickej univerzity v Bratislave a jej Stavebnej fakulty, ako aj Slovenskej republiky v zahraničí.

Stavebná fakulta STU navrhla udeliť profesorovi Clarkovi titul Dr. h. c. za jeho výrazný príspevok v oblasti vývoja integrovaných energetických simulácií budov a práce v oblasti energetickej efektívnosti stavebného prostredia.

Ak vezmeme do úvahy úroveň, premenlivosť a nepredvídateľnosť obnoviteľných zdrojov energie, potom môžu byť zabudované do urbanizovaného prostredia tak, že doplnia konvenčné zdroje v rámci takzvaných mikrosietí, aby sa efektívne uspokojovala energetická spotreba, ktorá je časovo premenlivá v rámci dňa aj roka. Takéto riešenia zvyšujú zložitosť projektovania a vyvolávajú otázky o vhodnosti mnohých analytických metód, ktoré v súčasnosti praktici používajú.

Jeden zo spôsobov riešenia uvedenej komplexnej problematiky je simulácia energetických systémov s cieľom vyhodnotiť ich možnosti v štádiu projektovania. Tento prístup podporuje legislatíva, vyžaduje ho aj prax a v súčasnosti je to najlepší postup, lebo je racionálny a dostatočne spoľahlivý. Simulácie dokážu zohľadniť dynamický charakter energetických tokov a poskytujú integrovaný pohľad na problémy, ktorý zahŕňa využitie energie, pohodu ľudí a environmentálne vplyvy a umožňuje ich dať do vyváženého súladu.

V súvislosti s vývojom a aplikáciami tejto technológie sa otvára množstvo možností na spoluprácu. Napríklad, teoretické základy simulčných nástrojov potrebujú zdokonalenie, aby lepšie vyhovovali potrebám projektantov, ktoré sú cieľené na zníženie alebo reštrukturalizáciu energetickej spotreby, na zmiernenie negatívnych environmentálnych vplyvov, na zlepšenie podmienok vo vnútornom prostredí budov, na prijatie opatrení na zníženie produkcie oxidu uhličitého, ktoré spĺňajú legislatívne požiadavky a to všetko za akceptovateľné ceny. Rozličné technické oblasti (tepelné, svetelné, akustické, kvalita vzduchu, regulácia, systémy atď.) potrebujú efektívnejšie zosúladenie, čo je predpokladom dobrých projektových riešení. Simulačné nástroje samotné je potrebné preniesť do praxe a vybaviť ich tak, aby boli schopné podporovať proces projektovania v zmysle podpory tímovej spolupráce, sledovania jeho zmien v čase, prekonávania odlišností dátových štruktúr. Snáď IBPSA Slovakia (International Building Performance Simulation Association)

môže v tejto oblasti zohrať úlohu a pomôcť slovenskému energetickému sektoru meniť zaužívané postupy a zavádzať dokonalejšie hodnotiace metódy. A, samozrejme, výskumní pracovníci univerzity môžu využívať simulačné nástroje na skúmanie množstva možných riešení energetických systémov, ich navrhovania a prevádzky.

Mám záujem rozvíjať spoluprácu v oblasti modelovania a simulácií energetických systémov medzi Slovenskou technickou univerzitou v Bratislave a University of Strathclyde v Glasgowe, lebo spolupráca je podľa môjho názoru výborným spôsobom prípravy budúcich generácií inžinierov.

Memorandum o spolupráci

Metropolitné technické univerzity zo strednej a východnej Európy podpísali 7. novembra 2008 na zasadnutí vo Varšave Memorandum o vzájomnej spolupráci. Prvými signatármi memoranda sa stali:

- 1/ Berlin Institute of Technology
- 2/ Budapest Institute of Technology and Economics
- 3/ Czech Technical University in Prague
- 4/ National Technical University of Ukraine in Kiev
- 5/ Norwegian University of Science and Technology – Trondheim
- 6/ Saint-Petersburg State Polytechnical University – St. Peterburg
- 7/ Slovak Technical University in Bratislava
- 8/ Vienna University of Technology
- 9/ Vilnius Gediminas Technical University
- 10/ Warsaw University of Technology

Nasledujúce zasadnutie bude v roku 2009 v Berlíne.

Dušan Petráš, prorektor STU

Za Slovenskú technickú univerzitu memorandum podpísal prof. Ing. Dušan Petráš, PhD., prorektor pre zahraničné vzťahy.

Vysokoškolský umelecký súbor Technik oslavuje 55. výročie

Vysokoškolský umelecký súbor Technik, ktorý je nerozlučným partnerom Slovenskej technickej univerzity oslavuje v tomto roku okrúhle jubileum – 55 rokov. Keď pred 55 rokmi skupina nadšencov zo Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave založila Veľký estrádny súbor závodného klubu nesúci príznačný názov Technik, netušila ešte, že z neho časom vyvinie úspešný a známy umelecký súbor rovnakého mena, ktorý bude našu vzdelávaciu inštitúciu reprezentovať na domácej i zahraničnej kultúrnej scéne také dlhé obdobie.

Za uplynulých 55 rokov sa v radoch „technikárov“ vystriedali celé generácie tanečníkov, spevákov, hudobníkov, choreografov, organizačných a umeleckých vedúcich, ale aj riaditeľov, a všetci s úžasným nasadením vkladali svoje sily do kolektívnej tvorivej činnosti.

Veľký estrádny súbor na jeho začiatku tvorila ľudová kapela, tanečná skupina, spevácky zbor, estrádny orchester, mandolínový súbor, tanečný orchester a slovesná skupina. Rôznorodosť zložiek s množstvom členov vyžadovali obrovské vypätie organizačných a umeleckých síl.

Umelecký súbor Technik má v súčasnosti tri nezávislé zložky: folklórny súbor, komorný orchester a spevácky zbor.

Folklórny súbor

Patrí medzi popredné folklórne telesá na Slovensku. Pozostáva z ľudovej hudby, speváckej zložky a tanečnej skupiny, ktorá tvorí jeho podstatnú časť. Jeho cieľom je udržiavať, pestovať a scénicky rozvíjať slovenské folklórne tradície, ale v posledných rokoch má záujem približovať svojim divákovi aj tradície iných národov.

Súbor sa zúčastnil na mnohých zahraničných vystúpeniach, z ktorých najzaujímavejšie boli návštevy: Portugalska (1969), Andory (1987), Korziky (1991), Kanady (1994), Floridy (2000), ale mladí hudobníci a tanečníci absolvovali aj domáce festivaly a vystúpenia na rôznych spoločenských podujatiach a speváckych a hudobných programoch (Sokolovce, Rakovec, Ždiar, Suchá hora, Terchová, Važec, Polomka, Čierny Balog, Trenčiansko, Ponitrie, Záhorie ...) a mnoho iných.

Každým rokom pribúdali nové programové čísla, niektoré z nich zanikli, no sú aj také, ktoré vidno v repertoári až dodnes. Od roku 1998 súbor pracuje pod novým umeleckým vedením. Umeleckou vedúcou súboru je Mgr. art. Ľubica Mešková. Vďaka folklórnemu súboru Technik diváci doma i v zahraničí s nadšením prijímajú umenie, ktoré nám odkázali naši predkovia.

Komorný orchester

Hudba nám pomáha relaxovať, odreagovať sa, upokojiť sa, ale dokáže nám aj poriadne rozprúdiť krv v žilách. Radosť z možnosti hrať v orchestri spája a motivuje mnoho mladých profesionálnych i amatérskych hudobníkov. Členmi komorného orchestra TECHNIKU sú študenti z bratislavských vysokých škôl, ale aj ich čerství absolventi, ktorí hudbu považujú za dôležitú súčasť svojho života. Ako samostatná zložka pôsobí komorný orchester od roku 1965.

Repertoár orchestra tradične tvoria diela z rôznych štýlových období a trvalé miesto v ňom má tvorba slovenských skladateľov. Nepozostáva len zo skladieb renomovaných autorov, ale orchester prezentuje, často v premiére, i diela menej známych tvorcov. Komorný orchester niekoľkokrát do roka pozýva poslucháčov na svoje koncerty v Bratislave i ďalších mestách na Slovensku. Spravidla raz ročne sa predstaví aj poslucháčom v zahraničí, kde sa mu počas jeho dlhoročného pôsobenia podarilo vytvoriť dobré meno a udomáčniť sa na viacerých medzinárodných prehliadkach a festivaloch, napr. v Rakúsku, Francúzsku, Nemecku, Anglicku, Taliansku, Portugalsku. V minulom roku sa komorný orchester úspešne dostal do celoštátneho kola festivalu Divertimento Musicale, ktorý je venovaný komornej a symfonickej hudbe a je jediným podujatím pre neprofesionálne hudobné umelecké telesá na Slovensku. V tomto roku sa spoločne so speváckym zborom Technik opäť zúčastnil medzinárodného hudobného festivalu FIMU vo francúzskom Belforte. Komorný orchester úspešne vydal dva prezentačné CD nosiče (1999, 2003)

Spevácky zbor

Už v začiatkoch umeleckého súboru, tri roky po jeho vzniku sa oddelením zo spevácko-tanečného súboru vytvoril v roku 1956 samostatný Spevácky zbor. Na slovenskej hudobnej scéne tak vznikol výrazný,

vyššie osemdesiatčlenný spevácky súbor, ktorý sa zúčastňoval všetkých významných speváckych podujatí v Československu. Jeho repertoár vychádzal z ľudovej piesne, postupne sa profiloval a obohacoval o náročnejšie skladby a diela zborovej tvorby. Tak, ako sa v zbere „obmieňali“ dirigenti, soprány, alty, tenory i basy, vývojom prechádzal aj repertoár zboru, ktorý odrážal rôzne spoločenské i politické obdobia. V notovom archíve zboru sa nájde množstvo vzácných diel sakrálnej hudby, odvážne a interpretačne náročné diela súčasných skladateľov, chytľavé jazzové aranžmány, mnohé úpravy ľudových piesní, ale aj dávno nespívané diela socialistického realizmu. Na mnohých vystúpeniach doma i v zahraničí si spevácky zbor získal i naďalej získava priazeň poslucháčov vďaka vysokej umeleckej interpretačnej úrovni. Pre Slovenskú technickú univerzitu zbor priniesol mnoho významných trofejí, zvučné meno a povesť popredného amatérskeho umeleckého telesa. V roku 1999 na pardubickom Medzinárodnom festivale Bohuslava Martinů, na ktorom sa zúčastnilo 50 zborov, získali cenu Grand Prix – vavrín laureáta a absolútneho víťaza. V roku 2003 úspešne prezentovali slovenské zborové umenie poľskému publiku vo Varšave.

Súčasný repertoár spoločne tvoria dirigenti Juraj Jartim a Branislav Kostka. Na prilákanie záujmu diváka volia netradičné formy interpretácie a zaujímavú dramaturgiu založenú na kontakte s divákmi počas predstavení.

V roku 2003 vznikla aj u bývalých „technikárov“ spontánna túžba opäť si spolu zaspievať. Toto nadšenie vyvrcholilo do koncertného turné, ktorého úspech prevýšil všetky očakávania. Po dohovore so súčasným súborom a speváckym zborom TECHNIK sa po rokoch z bývalých „technikárov“ sformoval nový miešaný spevácky zbor TECHNIK AKADEMIK.

Vysokoškolský umelecký súbor Technik dosahuje v posledných rokoch súbor tie najlepšie výsledky na súťažiach doma i v zahraničí. V posledných piatich rokoch prvýkrát vo svojej histórii získal trikrát Laureáta medzinárodných akademických súťaží organizovaných Ministerstvom školstva SR vo Zvolene a v Nitre na festivale vysokoškolských súborov Akademický Zvolen a Akademická Nitra. V roku 2007 získal aj putovný tanier na festivale v Rožňove pod Radhoštem – Jánošíkov dukát 2007 – ako najlepší súbor festivalu.

Umelecky veľmi pôsobivé bolo vystúpenie súboru Technik v minulom roku, keď sa zúčastnil ako jeden z organizátorov na Dňoch Slovenska v Európskom parlamente v Bruseli. Dozvuky a príjemné pocity z ich vystúpenia rezonujú doteraz.

Aj naša redakcia preto želá technikárom mnoho elánu, invencie a tvorivých schopností a najmä nadšených mladých ľudí nadchnutých pre hudbu a tanec.

Iva Šajbidorová, foto: Alexander Trizuljak

Oddelenie kreslenia a maľovania na STU (1939 – 1947)

O Slovenskej technickej univerzite (STU) sa zvykne vraviť ako o alma mater nielen technických vysokých škôl na Slovensku, ale aj iných vysokých škôl netechnického zamerania. Jedným z dôkazov toho je aj existencia oddelenia kreslenia a maľovania, ktoré na STU pôsobilo v rokoch 1939 až 1947 a ktoré je považované za predchodcu Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave.

Toto oddelenie vzniklo na základe zákona č. 188 Sl. z. z 25. júla 1939 ako jedno z troch oddelení Odboru inžinierskeho staviteľstva, ktoré boli nasledovné: 1. oddelenie konštruktívne, dopravné a vodohospodárske, 2. oddelenie architektúry a pozemného staviteľstva a 3. oddelenie kreslenia pre kandidátov učiteľstva na stredných školách. Zatiaľ čo prvé oddelenie vzniklo už v roku 1938 a otvorenie druhého oddelenia bolo na pláne až neskôr (bolo otvorené až v roku 1946), tretie oddelenie – oddelenie kreslenia a maľovania – začalo svoju činnosť práve v roku prvého pôsobenia SVŠT v Bratislave, teda v školskom roku 1939/40. Nasledujúcimi riadkami by sme si chceli pripomenúť toto oddelenie.

Jedným z prvých krokov, ktoré sa museli po zriadení oddelenia kreslenia a maľovania vykonať, bolo menovanie profesora oddelenia, ktorý by ho reprezentoval, riadil jeho činnosť a zastupoval jeho záujmy a potreby. V novembri 1939 bol vymenovaný akademický maliar Martin Benka zatiaľ len za suplenta (t. j. za zastupujúceho profesora) pre predmet krajinárske kreslenie a maľovanie a súčasne bol poverený správou Ústavu krajinárskeho kreslenia a maľovania. Keďže tento ústav bol zatiaľ jediný na oddelení, Martin Benka sa de facto stal správcom (vedúcim) celého oddelenia kreslenia a maľovania. Dňa 4. júna 1940 bol s účinnosťou od 1. apríla 1940 Martin Benka vymenovaný za mimoriadneho profesora pre predmet krajinárske kreslenie a maľovanie a stal sa tak prvým profesorom oddelenia kreslenia a maľovania.

O rok neskôr 13. septembra 1941 bol vymenovaný akademický maliar Maximilián Schurmann s účinnosťou od 1. júla 1941 za mimoriadneho profesora pre predmet figurálne kreslenie a maľovanie a zároveň sa stal prednostom Ústavu figurálneho kreslenia a maľovania.

V lete 1941 prof. Benka našu školu opúšťa a všetky jeho predmety preberá akademický maliar Gustáv Mallý, ktorý sa ako tretí profesor oddelenia kreslenia a maľovania stáva od 1. septembra 1941 mimoriadnym profesorom pre predmet krajinárske kreslenie a maľovanie. Zároveň sa stal aj prednostom Ústavu krajinárskeho kreslenia a maľovania.

Štvrtým a posledným profesorom na oddelení kreslenia a maľovania bol akademický maliar Ján Mudroch, ktorý nahradil prof. Schurmannu po jeho odchode v roku 1945. Po vymenovaní 1. novembra 1945 sa stáva mimoriadnym profesorom pre predmet figurálne kreslenie a maľovanie a zároveň prednostom Ústavu figurálneho kreslenia a maľovania.

V súvislosti s profesormi oddelenia sme sa už zmienili o dvoch ústavoch, a to o Ústave krajinárskeho kreslenia a maľovania so správcami: M. Benkom (1939 – 1941) a G. Mallým (1941 – 1947) a Ústave figurálneho kreslenia a maľovania so správcami: M. Schurmannom (1941 – 1945) a J. Mudrochom (1945 – 1947). Okrem nich na oddelení kreslenia a maľovania boli ešte nasledovné dva ústavy: Ústav monumentálneho sochárstva – vznikol v roku 1941 a jeho správcom bol v rokoch 1941 až 1944 akademický sochár Ján Koniarek a v rokoch 1944 až 1947 akademický sochár Jozef Kostka. Ústav od školského roku 1943/44 zmenil názov na Ústav modelovania.

Ako posledný vznikol Ústav vecného kreslenia a maľovania, ktorý bol zriadený 3. januára 1945 s účinnosťou od školského roka 1944/45. Správcom ústavu sa stal honorovaný docent Alojz Struhár, ktorý viedol ústav až do roku 1947.

Ako pedagógovia na oddelení kreslenia a maľovania pôsobili akademickí maliari: Martin Benka (1939 – 41), Ján Mudroch (1939 – 41, 1945 – 47), Maximilián Schurmann (1939 – 45), Gustáv Mallý (1941 – 47), Vladimír Droppa (1939 – 41), Alojz Struhár (1941 – 47), Eugen Lehotský (1941 – 47), Dezider Milly (1947), akademickí sochári Ján Koniarek (1939 – 43) a Jozef Kostka (1939 – 47), ďalej na oddelení pôsobili: Ľudovít Vaníček 1940 – 47, Ľudovít Varga (1943 – 45), PhDr. Vladimír Wágner (1939 – 47), MUDr. Július Ladziarsky (1939 – 43), MUDr. Eugénia Štekláčová (1943 – 47), PhDr. Alžbeta Güntherová – Mayerová (1946 – 47) a PhDr. Jozef Vydra (1947). Ako výpomocní asistenti pracovali Jozef Spindler, Daniel Gálik a Jozef Šturdík. Profesori, respektíve docenti, ktorí pôsobili na oddelení kreslenia a maľovania z iných odborov SVŠT boli: M. Kopřiva, E. Belluš, G. Čeněk a J. Svetlík.

Spolu s personálnym zabezpečením bolo po otvorení oddelenia kreslenia a maľovania nevyhnutné stanoviť učebnú osnovu, ktorú vydalo Ministerstvo školstva a národnej osvety 13. septembra 1939 dvoma výnosmi. Prvý výnos č. 145.516/39-IV stanovil študijnú osnovu pre I. ročník oddelenia kreslenia a maľovania, ktorá obsahovala zoznam prednášok a cvičení s hodinovou výmerou. Druhý výnos č. 145.462/39-IV určoval predmety predpísané pre I. a II. štátnu skúšku s hodinovou výmerou prednášok a cvičení v jednom semestri.

Štúdium sa organizovalo ako aprobačné, to znamenalo, že pozostávalo z dvoch predmetov, a to z kreslenia a jedného predmetu (zemepis, deskriptívna geometria alebo matematika), ktorý študenti navštevovali na Filozofickej, prípadne Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity (dnes Univerzita Komenského). Toto aprobačné štúdium platilo pre študentov, ktorí boli zapísaní ako riadni študenti a po ukončení štúdia sa mohli uplatniť ako učelia kreslenia na stredných školách.

Okrem riadnych študentov sa na oddelení zapisovali aj mimoriadni študenti, ktorí si nevolili aprobačný predmet a z výtvarných predmetov si mohli voľiť len jeden o ktorý mali záujem. Predpokladalo sa, že štúdium mimoriadnych študentov bude pozostávať z troch rokov všeobecného štúdia a z troch rokov špeciálneho maliarsko-sochárskeho štúdia na konci s absolútoriom. Tým, že bolo študentom umožnené nadobudnúť touto formou výtvarné umelecké vzdelanie a po absolvovaní mali pôsobiť ako aktívni umelci, sčasti plnilo oddelenie kreslenia a maľovania funkciu výtvarnej akadémie, ktorá na Slovensku v tom čase stále absentovala.

V školskom roku 1939/1940 sa previedol zápis do I. ročníka. Postupne každý nasledujúci rok sa otvárali ďalšie, takže prvý raz boli všetky štyri ročníky otvorené v školskom roku 1942/43. Pred zápisom sa uchádzači museli povinne podrobiť prijímačej skúške z kreslenia, ktorá pozostávala z kreslenia hlavy uhľom podľa živého modelu a voľnej kompozície z hlavy.

Štúdium učiteľstva kreslenia bolo stanovené na osem semestrov. Spôsobilosť vyučovania kreslenia bola podmienená zložením dvoch štátnych skúšok, z ktorých I. štátna skúška sa skladala najskôr koncom štvrtého semestra a II. štátna skúška najskôr po absolvovaní ôsmeho semestra a aspoň tri semestre po I. štátnej skúške. Špecifikom oddelenia kreslenia a maľovania bolo, že jeho študenti štátne skúšky nevykonávali na SVŠT, ale na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity (ďalej SU). Štátne skúšky sa totiž vykonávali pred Komisiou pre kreslenie, ktorá vznikla v septembri 1941 pri Filozofickej fakulte SU ako jedna z 26 komisií, ktoré spolu tvorili Skúšobnú komisiu pre učiteľstvo

na stredných školách. Tým, že komisia nebola zriadená pri SVŠT, nemôžeme ani absolventov oddelenia kreslenia a maľovania považovať za našich. Z toho dôvodu nie sú uvedení ani v publikácii Absolventi STU 1937 – 2007. Ide o nasledovných absolventov: 1943 – Ľudovít Dobozy, Ľudovít Varga,

1944 – Vincent Grék, Magda Rybáriková, 1945 – Ján Holéczy, František Král, 1946 – Jelena Chmelárová, Jozef Spindler, Jozef Vrtiak, Ladislav Záborský a 1947 – Elemír Hudák, Matej Papík.

Okrem mien absolventov, nedá nám nespomenúť ešte aspoň niektorých študentov, ktorí na oddelení kreslenia a maľovania študovali ako mimoriadni študenti, prípadne svoje štúdium ukončili až na Pedagogickej fakulte alebo Vysokej škole výtvarných umení a neskôr výraznou mierou prispeli k rozvoju výtvarného umenia na Slovensku. Ide o také mená ako: Elvíra Antalová, Zlatica Balažovjeh – Klincová, Dezider Castiglione, Orest Dubay, Sibylla Greinerová, Ferdinand Hložník, Rudolf Pribiš, Jozef, Šturdík, Ladislav Vychodil, Imrich Vysočan... a ešte by sme mohli pokračovať.

V organizácii vysokého školstva dochádza po skončení druhej svetovej vojny k výraznej zmene, ktorá sa dotkla aj oddelenia kreslenia a maľovania. V roku 1946 bol prijatý zákon č. 100/1946 Zb., ktorým sa v celej Československej republike zriadili pedagogické fakulty, na ktorých sa mala sústrediť výchova budúcich učiteľov všetkých stupňov a všetkých druhov. Z toho dôvodu sa aj štúdium určené pre kandidátov učiteľstva kreslenia na stredných školách, organizované dovtedy na SVŠT, od školského roku 1947/1948 presunulo na novozriadenú Pedagogickú fakultu na Slovenskej univerzite v Bratislave. Na túto fakultu prešli aj viacerí pedagógovia oddelenia kreslenia a maľovania (Mallý, Mudroch, Kostka, Lehotský). Po dvoch rokoch dochádza na základe zákona SNR č. 89/1949 Zb. SNR k vzniku Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave ako vrcholnej inštitúcie zodpovednej za výchovu budúcich slovenských výtvarných umelcov. Jej prvým rektorom sa stal akademický maliar Ján Mudroch a na školu prešla aj časť učiteľov – výtvarníkov z Pedagogickej fakulty SU.

Mária Boriková, Archív STU

Pani Silvia Gašparovičová si pozrela priestory Stavebnej fakulty.

70 rokov Stavebnej fakulty STU

V tomto roku uplynulo 70 rokov od začiatku výučby na našej alma mater – Stavebnej fakulte STU. Výučba sa začala 5. decembra 1938 na troch zakladajúcich odboroch:

- inžinierskeho staveľstva konštruktívneho a dopravného,
- inžinierskeho staveľstva vodohospodárskeho a kultúrneho,
- inžinierstva zememeračského.

Tieto odbory sa stali základmi súčasného technického školstva na Slovensku a zároveň podstatne ovplyvnili charakter dnešnej Stavebnej fakulty STU v Bratislave, jej študijných odborov a materských pracovísk – katedier.

Pri príležitosti 70. výročia tejto historickej udalosti sa na našej fakulte uskutočnili tieto podujatia :

- slávnostná akadémia SvF STU,
- slávnostné zasadnutie Vedeckej rady a Priemyselnej rady SvF STU,
- medzinárodná vedecká konferencia,
- spoločenský večer s umeleckým koncertom.

Slávnostná akadémia

Symbolicky „v predvečer“ výročia sa 4. decembra 2008 predpoludním na Stavebnej fakulte STU v Bratislave v Aule akademika Štefana Bellu uskutočnila slávnostná akadémia SvF STU. Moderoval ju prof. Ing. Andrej Šoltész, PhD., prodekan pre zahraničné vzťahy.

Po slávnostnom otváracom ceremoniáli predniesol svoj príhovor dekan fakulty prof. Ing. Alojz Kopáček, PhD. Podal v ňom ucelený obraz fakulty v nadväznosti na jej historický vývoj a v kontexte s jej víziou do najbližšej budúcnosti.

Príhovor dekana fakulty prof. Ing. Alojza Kopáčka, PhD.

Je pre mňa nesmiernou ctou a potešením, privítať Vás na akademickej pôde našej alma mater, osobitne vo chvíli, keď si pripomíname 70. výročie jej založenia. Výročie, ktoré je nezmazateľne späté so začiatím výučby nielen na našej fakulte, ale aj na celej STU. Dovoľte mi, aby som niekoľkými slovami priblížil históriu vzniku a vývoja našej fakulty, ako aj jej súčasné výsledky a úspechy, na ktoré sme hrdí a ktorými naša Stavebná fakulta STU v Bratislave žije.

Prehľadka knižnice a informačného centra SvF STU.

História a vývoj vzdelávania v oblasti stavebníctva, geodézie a kartografie na Slovensku sú nezmazateľne späté so vznikom a vývojom technického vzdelávania v našich krajinách. Tvoria nedeliteľnú súčasť tohto procesu, ktorý bol úzko spätý a v mnohých obdobiach až determinovaný politickým vývojom a zmenami v krajine. Až do obdobia panovania Márie Terézie a najmä Jozefa II. nie je možné vývoj technického vzdelávania sledovať z úzko národnostného ani profesijného aspektu. Rodáci zo Slovenska odchádzajú za vzdelaním do cudziny, najmä na nemecké vysoké školy.

Až obdobie panovania Márie Terézie bolo tým prvým reformným obdobím, kedy sa zakladajú nové školy a svitá prvá nádej pre technické vzdelávanie na území Slovenska. Netrvá však dlho a tak naši predchodcovia, vyhľadávajúci technické disciplíny a technické vzdelanie sú opäť odkázaní na štúdiá za hranicami.

Neustále a trvalé úsilie slovenskej inteligencie o zriadenie vysokej školy s technickým vzdelávaním na území Slovenska sa stupňuje v medzi vojnovom období minulého storočia. Za podpory obyvateľov početných miest Slovenska a po takmer 19-ročnom úsilí profesorov slovenskej národnosti, ktorí pôsobili na Českej vysokej škole technickej v Brne, najmä Michala Ursínyho a Jura Hronca, ako aj zásluhou neúnavnej aktivity, ktorú vyvíjali slovenskí študenti reprezentovaní vysokoškolskými spolkami v Bratislave, Brne a v Prahe, vzniká v roku 1937 v Košiciach prvá vysoká škola s technickým vzdelávaním.

Dňa 25. 6. 1937 nadobudol platnosť zákon č. 170 Zb. z. a n. prijatý Národným zhromaždením Československej republiky, ktorým sa v Košiciach zriadila štátna vysoká škola technická s názvom Vysoká škola technická Dr. Milana Rastislava Štefánika. Podľa § 3 uvedeného zákona sa ako prvé zriaďujú počiatkom študijného roku 1938/1939 študijné oddelenia:

- oddelenie inžinierskeho stavebníctva konštruktívneho a dopravného,
- oddelenie inžinierskeho stavebníctva vodohospodárskeho a kultúrneho,
- oddelenie zememeračského inžinierstva.

V júli 1938 boli menovaní prví desiaty profesori VŠT M. R. Štefánika v Košiciach. Profesorský zbor školy tvorili PhDr. Jur Hronec – profesor matematiky, Ing. Dr. techn. Alois Tichý – profesor geodézie, JUDr. Ing. Karel Křivanec – profesor dopravníctva, Ing. arch. Miloslav Kopřiva – profe-

sor pozemného stavebníctva, Ing. Štefan Bella – profesor pre stavebníctvo a hospodárstvo vodné, RNDr. Josef Sahánek – profesor technickej fyziky, PhDr. Jozef Kaucký – profesor matematiky, RNDr. Jiří Klapka – profesor deskriptívnej geometrie, RNDr. Dmitrij Andrusov – profesor geológie, Ing. Dr. techn. Anton Bugan – profesor mechaniky.

Na prvom zasadnutí profesorského zboru 4. 8. 1938 v Košiciach sa prof. PhDr. Jur Hronec stal prvým rektorom VŠT. Do funkcie zástupcu rektora bol ustanovený senior profesorského zboru prof. Ing. Dr. techn. Alois Tichý.

Otvorenie školského roka 1938/1939 bolo 5. 12. 1938 v Martine (po viedenskej arbitráži bol pôvodný termín otvorenia – 30. 10. 1938 zrušený a VŠT presunutá do jej dočasného sídla v Martine). V prvom školskom roku tu študovalo 63 študentov. Slovenská autonómna vláda zmenila vládnym nariadením zo dňa 14. februára 1939 ešte počas pôsobenia školy v Martine jej názov na Slovenskú vysokú školu technickú.

Po vytvorení Slovenského štátu v marci 1939 zrušil slovenský snem medzi inými aj zákon o vysokej škole technickej z roku 1937 a prijal nový zákon. Zákon č. 188 Sl. z. zo dňa 25. 7. 1939, ktorým zriadil školu už pod názvom Slovenská vysoká škola technická (SVŠT) a za sídlo jej definitívne určil Bratislavu. Dôvodová správa tohto zákona však jasne hovorí, že novozriadená škola je pokračovateľkou Vysokej školy technickej M. R. Štefánika a že školský rok 1939/1940 je druhým školským rokom vysokej školy technickej zriadenej v roku 1937.

V roku 1950 bol prijatý zákon o vysokých školách, ktorý reformoval vysokoškolské štúdium. Dochádza k organizačným zmenám aj na SVŠT, kedy sa dovtedajšie odbory premenovali na fakulty. Z jednotlivých ústavov, prípadne ich zlúčením sa vytvárajú katedry, ako základné organizačné jednotky zabezpečujúce pedagogickú, vedeckú a výskumnú činnosť na vysokých školách.

Ďalšie významné zmeny v organizačnej štruktúre SVŠT nastali v roku 1960, keď došlo k zlúčeniu Fakulty inžinierskeho stavebníctva (FIS) a Fakulty architektúry a pozemného stavebníctva (FAPS), a tým k vytvoreniu Stavebnej fakulty (SvF), ku ktorej bol v tom istom roku pričlenený aj stavebný smer zo zaniknutej Fakulty ekonomického inžinierstva. V takejto podobe existovala Stavebná fakulta až do roku 1976, keď sa z nej odčlenili štyri katedry, ktoré zabezpečovali výučbu architektúry a urbanizmu a z ktorých bola vytvorená Fakulta architektúry.

S postupným rozvojom fakulty a prudkým rastom počtu jej poslucháčov bolo potrebné hľadať nové priestory pre katedry i pedagogický proces, preto sa v roku 1964 začala stavať nová budova Stavebnej fakulty STU na Starohorskej (teraz ul. I. Karvaša) a Radlinského ulici s dominantnou 22 poschodovou budovou, o čo sa zaslúžil hlavne vtedajší rektor SVŠT a neskôr minister stavebníctva federálnej vlády prof. Jozef Trokan. Budova bola kompletne dokončená a daná do užívania v roku 1974. Dodnes je sídlom SvF STU. Pôvodná budova na Námestí slobody je dnes sídlom Fakulty architektúry STU.

Zákonom SNR s účinnosťou od 1. apríla 1991 prijala Slovenská vysoká škola technická súčasný názov Slovenská technická univerzita (STU) v Bratislave.

Súčasný SvF STU

Koncepcia budovania súčasnej Stavebnej fakulty STU, jej dlhodobého rozvoja, vychádza zo základného poslania fakulty ako vzdelávacej a vedecko-výskumnej inštitúcie. Jej úlohou je poskytovať čo najvyššie technické vzdelanie, naplňovať univerzitný charakter štúdia a obsahovú náplň korigovať v konfrontácii s rozvojom teórie a požiadavkami praxe. Súbežne s výchovou študentov má významné postavenie vedecko-výskumná činnosť v jednotlivých odboroch, ktorá sa svojím záberom a rôznorodosťou riešiteľských pracovísk snaží transformovať získané poznatky do výučby a praxe.

Stavebná fakulta STU v súčasnosti vychováva kvalifikovaných odborníkov v širokej oblasti navrhovania, projektovania, realizácie, prevádzky a rekonštrukcie stavebného diela ako aj v oblasti geodézie a kartografie. Akademickým rokom 1992/93 počnúc je postupne zavedený kreditný systém hodnotenia štúdia, ktorý umožňuje diferenciaciou predmetov objektívnejšie hodnotiť študijné výsledky a študentovi poskytuje možnosť podieľať sa na tvorbe vlastného študijného plánu. Vysokoškolské štúdium na fakulte je od roku 1997 trojstupňové.

Štruktúra povinných, povinne voliteľných a výberových predmetov umožňuje študentom široký výber špecializácie v súlade s ich osobným záujmom. Kompatibilita fakulty s fakultami v zahraničí umožňuje tiež čiastkové štúdium v zahraničí. Stavebná fakulta pripravila denné štúdium v anglickom jazyku v študijnom programe Civil Engineering najmä pre zahraničných študentov.

V nadväznosti na študijné odbory, resp. študijné programy ponúka SvF kurzy ďalšieho vzdelávania, ktoré majú za cieľ postupne vytvoriť ucelený systém celoživotného vzdelávania. V školskom roku 2007/2008 ponúkla SvF STU odbornej verejnosti 47 kurzov, ktoré navštevovalo viac ako 1000 frekventantov. Kvalitu jednotlivých kurzov možno hodnotiť ako veľmi dobrú, stretli sa všeobecne s veľkým záujmom frekventantov, ktorí ocenili dobrú úroveň prípravy a priebeh kurzov, ako aj poskytnuté študijné materiály.

Koncepcia zahraničnej činnosti SvF STU vychádza z hierarchického modelu budovania a udržiavania kontaktov so zahraničím. Základným stavebným kameňom sú konkrétne pracovné kontakty pedagógov a výskumných pracovníkov, ktoré zastrešujú vzájomné kontakty katedier, fakúlt a univerzity. Popri týchto kontaktoch je potrebné tiež uviesť styky so zahraničnými mimovládnyimi vedeckými organizáciami, v ktorých pôsobi vyše 50 pracovníkov fakulty.

Fakulta sa úspešne zapája do medzinárodných bilaterálnych a multilaterálnych projektov. V období od roku 1990 to boli najmä projekty v rámci programu TEMPUS, v súčasnosti ERASMUS a mnohé ďalšie EU projekty, ktoré výrazne posilnili odborný a pedagogický profil fakulty, zlepšili zabezpečenie výučby výpočtovou technikou a študijnou literatúrou, pričom významnou mierou prispeli k nadviazaniu ďalších medzinárodných kontaktov. Do pedagogického procesu sa prostredníctvom týchto projektov zaviedli moderné metódy počítačovej podpory projektovania a inžinierskych výpočtov. V zahraničí absolvuje časť svojho štúdia pb. 40 poslucháčov fakulty/ročne.

Stavebná fakulta STU je členom Slovenskej akademickej asociácie pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC), aktívnym členom Medzinárodnej asociácie stavebných fakúlt (IACEF) so sídlom na Českom vysokom učení technickom v Prahe a je hosťom Stálej konferencie stavebných fakúlt Nemecka, Rakúska a Švajčiarska (FTBG). Študentský parlament, ktorý je asociovaným členom Medzinárodnej asociácie študentov stavebných fakúlt IACES, nadviazal aktívne kontakty so Združením študentov stavebných fakúlt Nemecka. Jednotlivé pracoviská fakulty sú podľa svojho zamerania členmi mnohých odborných organizácií v zahraničí.

Súbežne s výchovou vysokoškolských odborníkov a doktorandov má významné postavenie vedeckovýskumná činnosť v jednotlivých odboroch, ktorá transformuje získané poznatky do výučby a praxe. Vedeckovýskumná činnosť na fakulte postupne prechádzala z inštitucionálnej výskumnej formy do otvoreného grantového systému vysokých škôl a SAV. V súčasnosti na fakulte evidujeme 136 vedeckovýskumných projektov podporovaných domácimi grantovými agentúrami o celkovom objeme prostriedkov 40 mil. Sk a zahraničnými grantovými agentúrami s celkovým objemom 7 mil. EUR.

Fakulta trvalo spolupracuje s výrobnou i nevýrobnou sférou. Účasť špičkových pracovníkov katedier a nimi vedených kolektívov na riešení najdôležitejších regionálnych a celoslovenských problémov ukazuje na

jej primárne postavenie na Slovensku. Ako príklad možno uviesť účasť pracovníkov fakulty pri projektovaní, realizácii a kontrole najnáročnejších a unikátnych inžinierskych stavieb, ako sú napr. mosty cez Dunaj v Bratislave, Vodné dielo Gabčíkovo, Atómová elektrárň Mochovce, technologické stavby v oblasti plynárenského a chemického priemyslu, atď.

Záujem odbornej verejnosti o intelektuálny potenciál fakulty reprezentuje aj počet riešených úloh, ktorý sa pohybuje okolo 400 ročne s celkovým objemom vyše 40 mil. Sk.

Veľká pozornosť je venovaná problémom životného prostredia, na riešenie ktorých je zameraných niekoľko výskumných úloh. Významnou je i Rámcová dohoda o spolupráci medzi SvF STU a hlavným mestom SR Bratislavou, ktorá je zameraná na riešenie problematiky výstavby mesta a problematiky dopravy na území hlavného mesta SR Bratislavy a spolupráca fakulty so Slovenským ústavom technickej normalizácie (SÚTN).

Viacerí odborníci fakulty sú členovia technických normalizačných komisií. Na návrh SÚTN sa fakulta stala odborným garantom styku s Európskou komisiou pre normalizáciu (CEN). Na zlepšenie situácie v oblasti medzinárodnej spolupráce a aplikácie európskych noriem do sústavy slovenských technických noriem odsúhlasil SÚTN ako kontaktné osoby na spoluprácu s jednotlivými pracovnými komisiami CEN viacerých pracovníkov fakulty.

Dlhoročná a rozsiahla je spolupráca fakulty s ústavmi SAV, s Ústavom stavebníctva a architektúry, Geografickým ústavom, Geofyzikálnym ústavom, Ústavom hydrológie, Ústavom anorganickej chémie a Ústavom merania.

Bohatú a plodnú spoluprácu rozvíja fakulta s profesijnými združeniami Slovenska v oblasti stavebníctva a geodézie a kartografie – Slovenskou komorou stavebných inžinierov, Komorou geodetov a kartografov a Slovenskou komorou architektov, ako aj so zväzmi stavebných inžinierov a inžinierov v oblasti geodézie a kartografie a so Zväzom stavebných podnikateľov Slovenska.

Dlhoročnú tradíciu dosiahol vlastný vedecký časopis Slovak Journal of Civil Engineering, vydávaný fakultou v anglickom jazyku, v ktorom publikujú výsledky svojej vedeckej činnosti nielen kmeňoví pracovníci fakulty.

Vydáva sa ročenka v anglickom jazyku (Annual Report), ktorá podáva komplexný prehľad o pedagogických a vedeckých aktivitách fakulty jej základných pracovísk, katedier a ústavov. Informácie o fakulte sú zverejňované aj v počítačovej sieti Internet. V oblasti znaleckej činnosti fakulta vydáva časopis Almanach znalca.

Vážené dámy a páni !

Dnešná Stavebná fakulta s 21 katedrami, Ústavom súdneho znalectva, centrálnymi laboratóriami, Centrom informačných technológií a knižnicou a informačným centrom tvorí významné vzdelávacie a vedeckovýskumné centrum v oblasti stavebníctva a geodézie nie len na Slovensku ale aj v zahraničí. Jej 268 učiteľov, z toho 41 profesorov, 62 docentov a 165 odborných asistentov, vychováva v súčasnosti 2503 študentov v bakalárskom stupni štúdia, 967 v inžinierskom a 235 v doktorandskom stupni štúdia. Za 70 rokov svojej existencie vychovala naša fakulta 28 508 inžinierov, 2807 bakalárov a 986 kandidátov vied a doktorov.

70. výročie začatia výučby na našej alma mater je vhodnou príležitosťou na obhliadnutie sa do minulosti, na hodnotenie dosiahnutých výsledkov ale aj na pripomenutie si činnosti významných osobností, ktoré pôsobili v minulých rokoch na našej fakulte. Osobností, ktoré vychovali mnohých absolventov, ktorí sa nezmazateľným spôsobom zapísali do histórie stavebníctva, geodézie a kartografie na Slovensku. Osobností, z ktorých mnohí zastávali a aj dnes zastávajú významné pozície v stavebných spoločnostiach, profesijných združeníach a inštitúciách doma i v zahraničí.

Dovoľte mi preto, aby som pri tejto príležitosti poďakoval všetkým bývalým a súčasným spolupracovníkom a zamestnancom fakulty za ich prácu a snahu o rozvoj Stavebnej fakulty STU v Bratislave. Najmä vďaka Vášmu neutíchajúcejmu entuziazmu a nekonečnej ochote sa obetovať pre spoločnú vec môžeme dnes hovoriť o našej alma mater, ako o poprednej vzdelávacej inštitúcii v oblasti stavebníctva, geodézie a kartografie. O inštitúcii, ktorá napriek neľahkým podmienkam neustále napreduje, vyvíja sa a vychováva absolventov, ktorí sú profesionálnou praxou vyhľadávaní a stále žiadani.

Záverom mi dovoľte vysloviť skromné pranie. Želám si, aby sme na našej spoločnej ceste mali aj v budúcnosti stále dostatok invencie a vytrvalosti, ale aj mnoho spoločných priateľov ochotných podporiť našu alma mater, vždy a za každých okolností. Aby naša fakulta aj v budúcnosti dlhodobo patrila medzi fakulty s najvyšším hodnotením na domácej pôde a naďalej a trvalo si udržiavala renomé úspešnej, dynamicky sa rozvíjajúcej inštitúcie aj v zahraničí.

Potom sa ujala slova „prvá dáma“ SR pani **Silvia Gašparovičová**, manželka prezidenta Slovenskej republiky. Vo svojich slovách okrem ocenenia našej fakulty sa vyznala z osobitného vzťahu k nej, ako jej absolventka:

70 rokov je v živote človeka krásne jubileum a toto úctyhodné jubileum oslavuje dnes aj Stavebná fakulta Slovenskej technickej univerzity. Sú to roky spomienok, skúseností a v neposlednom rade aj roky sebazaprení či úspechov. Veľmi rada som prijala pozvanie na túto milú slávnosť pri príležitosti významného jubilea aj mojej alma mater.

Bránami tejto školy prešlo v začiatkoch 63 študentov a z roka na rok ich počet stúpá a dnes sa fakulta môže pyšiť veľkým počtom úspešných absolventov. Sú medzi nimi stavbári, statici, geodeti či projektanti. Ich prácu môžeme vidieť navôkol v podobe zaujímavých, ojedinelých a najmä bezpečných stavieb. Za kvalitnými výsledkami tejto fakulty stoja aj jej vysoko odborní pedagógovia.

Dnes je Stavebná fakulta Slovenskej technickej univerzity skutočnou alma mater špičkovej technickej výchovy a výskumu, ktorá pripravila niekoľko generácii vysoko kvalifikovaných odborníkov a zaslúžila sa o rozvoj technického myslenia na Slovensku. Svedčí o tom aj fakt, že o jej absolventoch sa kladne vyjadrujú aj partneri z vyspelých krajín sveta. Tvorivých technikov či vedcov si cení každá spoločnosť.

Ako som spomenula Stavebná fakulta je aj mojou alma mater. Neraz som si spomenula na náročné, ale neopakovateľne krásne študentské roky strávené na Stavebnej fakulte, a aj na viacmesačnú prax na stavbách po Slovensku.

Vedomosti tu získané, som naplno využila pri svojej etapovitej práci v projekcii, na Ministerstve stavebníctva a v stavebnej spoločnosti. Vďaka tomu som získala veľa skúseností a prehľad v procese prípravy a realizácie stavieb. Rada sledujem a diskutujem o aktuálnych otázkach v legislatíve a o nových technológiách v stavebníctve. Mimoriadne sa teším z modernej a dynamickej výstavby na Slovensku a smelej vízií, že Bratislava sa stane New Yorkom Strednej Európy.

Všetci máme smelé plány či ciele do budúcnosti a nepochybne ich má aj Stavebná fakulta Slovenskej technickej univerzity.

Vážení pedagógovia, prajem Vám, aby sa Vaše plány a prania naplnili a Vám milí študenti želim veľa trpezlivosti pri prekonávaní prekážok, ktoré sú spojené nielen so štúdiom, ale aj s osobným životom a neskôr s uplatnením sa.

V zastúpení prof. Ing. Vladimír Báleša, DrSc., rektora STU, predniesol slávnostný prejav prof. Ing. Dušan Petráš, PhD., prorektor pre zahraničné vzťahy a vzťahy s verejnosťou. Vyzdvihol v ňom bohaté historické tradície vysokého technického školstva na Slovensku a vzdal hold priekopníkom slovenskej technickej inteligencie, ktorí šírili jej dobré meno aj v zahraničí.

Pozvaným prednášajúcim v sekcii matematika bol prof. Eymard z Université de Marne-la Vallée, Paríž, Francúzsko, svetovo uznávaný expert v oblasti numerickej matematiky. špecialista na metódu konečných objemov, ktorý prezentoval najnovšie výsledky z oblasti numerickej matematiky.

V slávnostných a pozdravných príhovoroch čestných hostí rezonovali najmä ich osobné spomienky na časy štúdií, ocenenie znalostného vkladu fakulty pri ich uplatnení sa v praxi a široká a efektívna paleta všestranne plodnej spolupráce v súčasnosti.

Mottom vystúpenia prof. Ing. Jozefa Oláha, PhD., prodekana pre vzťahy s verejnosťou bolo „Kde sa to všetko začalo“. V historických súvislostiach nám priblížil budovu v Martine, v ktorej „sme začínali“.

Vystúpenie vysokoškolského umeleckého súboru TECHNIK len umocnilo ojedinelú spomienkovú atmosféru pred odovzdávaním pamätných medailí oceneným takmer šesťdesiatim jednotlivcom a inštitúciami. Bol to dôstojný a zároveň výstižný záver slávnostnej akadémie na počesť tohto historického výročia.

Medzinárodná vedecká konferencia

Popoludní sa ťažisko osláv prenieslo do odborných rokovaní v šiestich sekciách medzinárodnej vedeckej konferencie. Jej hlavným cieľom bolo informovať odbornú verejnosť o výsledkoch fakulty vo vedeckej, odbornej a vzdelávacej oblasti so zreteľom na hospodársky vývoj krajiny. Jej nemenej významným poslaním bola výmena poznatkov, skúseností a aktuálnych informácií sprostredkovaná významnými domácimi a zahraničnými odborníkmi z fakúlt, výskumných ústavov a praxe.

Na konferenciu bolo prihlásených 530 účastníkov. Z celkového počtu vyše 500 zúčastnených bolo bezmála 200 účastníkov zo SvF STU, okolo 120 zo SR, niečo vyše 130 z ČR a asi 50 z ostatných krajín. Odznelo na nej viac ako 350 prednášok, 31 príspevkov bolo prezentovaných formou posterov. Zborník z konferencie je v dvoch jazykových mutáciách (SK, EN) a obsahuje okolo 370 príspevkov.

Spoločenský večer s umeleckým koncertom

V osobitom stvárnení vysokoškolského umeleckého súboru Technik zazneli melódie, spevy a tanečné kreácie, ktoré osviežili myseľ a potešili srdcia prítomných.

Na slávnostnej recepcii spoločenského večera v útrobach SRO vládla neformálna, uvoľnená a priateľská atmosféra.

Jozef Urbánek, SvF STU

foto: Valéria Kociánová

Vítazka v sekcii modelovanie a riadenie procesov Ivana Rauová.

FCHPT 10. Študentská vedecká konferencia na FCHPT STU

Dňa 19. novembra 2008 sa v priestoroch Fakulty chemickej a potravinárskej technológie STU uskutočnil 10. ročník študentskej vedeckej konferencie v odbore chémia a chemická a potravinárska technológia s medzinárodnou účasťou. Toto tradičné podujatie, na ktorom študenti prezentujú výsledky svojej práce v rámci študentskej odbornej a vedeckej činnosti formou súťažných vystúpení, sa čoraz viac dostáva do povedomia nielen študentov z usporiadateľskej fakulty, ale zvyšuje sa aj záujem študentov z fakúlt iných slovenských, ba aj českých univerzít. Svedčia o tom aj nasledovné čísla: zo 180 súťažných prác bolo 40 prác z iných fakúlt ako FCHPT a z toho 9 prác z fakúlt z Českej republiky. Najvyšší počet prác z hostujúcich univerzít bol z Prírodovedeckej fakulty UPJŠ Košice (11) a z UCM Trnava (11).

Tento rok po prvýkrát na konferencii vystúpilo so svojimi prácami aj niekoľko doktorandov, ktorí však vystupovali bez nároku na účasť v súťaži o najlepšie práce. Ich práce mali výchovno-vzdelávací účel. Súťažné vystúpenia študentov prebiehali v nasledovných odborných sekciiach (pod názvom sekcie sú uvedené názvy víťazných prác s ich autormi; fakulty sú uvedené iba u víťazov mimo FCHPT STU):

1. Anorganická chémia I.
Príprava a štúdium spektrálnych vlastností tiofénkarboxylátomeďnatých komplexov (Vladimír Kuchtanin).
2. Anorganická chémia II.
Nové meďnaté a zinočnaté zlúčeniny typu Metal-Organic Frameworks obsahujúce trans-(4,4')-azobispyridín a 1,4-BDC, alebo 1,3,5-BTC (Miroslav Almáši, Prírodovedecká fakulta, UPJŠ Košice).
3. Organická, bioorganická a medicínska chémia
Indolyglycíny v syntéze enantioméne čistých spiroindolenínov (Jozef Markus).
4. Fyzikálna chémia
Predikcia životnosti materiálov pomocou DSC (Tibor Dubaj).
5. Analytická chémia
Stanovenie vybraných pesticídov rýchlou GC-MS v spojení s SBSE (Peter Machata).
6. Anorganická technológia a materiály
Štúdium farebných vlastností sloučenin typu Lu₂Zr₂VxO₇ (Lenka Bukovská, Fakulta chemicko-technologická, Univerzita Pardubice).
7. Organická technológia
Selektívna oxidácia propylénu v plynnej fáze (Tomáš Soták).
8. Drevo, papier, polygrafia a fotochémia
Zvyšovanie účinnosti kyslíkovej delignifikácie (Lucia Kučerková).
9. Chemické a biochemické inžinierstvo
Možnosti využitia pertrakcie v hybridnom procese na produkciu kyseliny maslovej (Marek Blahušiak).
10. Informatizácia, informačné technológie
Elektronická učebnica pre predmet experimentálna identifikácia (Martin Kalúz).
11. Procesná automatizácia
Tvorba softvéru pre syntézu regulátorov (Juraj Oravec).
12. Modelovanie a riadenie procesov
Optimálne riadenie zásobníkov kvapaliny (Ivana Rauová).
13. Biochémia a mikrobiológia
Hodnotenie cytotoxicity a biokompatibility Koladermu obohateného o β -glukán (Patrik Matejov).
14. Biotechnológia I.
Bakteriálna produkcia etanolu (Igor Dolejš).
15. Biotechnológia II.
Biologické odbúrание kyseliny jablčnej (Tomáš Augustovič).
16. Potravinárska technológia
Účinok antioxidantov na oxidačný status repkového oleja (František Kreps).

17. Antioxidanty, výživa a ochrana zdravia
Antioxidačné a antimutagénne účinky ovsia
siateho (Katarína Munková).
18. Mikrobiologické, biologické a chemické
metódy v potravinárstve
Sledovanie, viability a povrchových zmien
myších leukemických buniek L1210 (Rastislav
Monošík).
19. Environmentálne inžinierstvo – technológia
Intenzifikácia produkcie bioplynu v procese
čistenia odpadových vôd a jeho využitie
(Soňa Durdíková).
20. Chémia a biológia životného prostredia
Vplyv rôznych komplexačných látok na
oxidačnú silu Fentonovej reakcie (Alena
Dolanská).
21. Jazyková sekcia – rokovanie v sekcii sa
uskutočnilo už v máji 2008
Tea (Kristína Maníková).

Vyhodnotenie výsledkov študentskej vedeckej konferencie.

Odvzdávanie ocenení v sekcii environmentálne inžinierstvo – technológia

Medzi sekcie s najväčším zastúpením rôznych fakúlt patrili sekcia anorganická technológia a materiály a sekcia environmentálne inžinierstvo – technológia, v ktorých boli zastúpení študenti zo štyroch fakúlt. Do komisií viacerých sekcií boli nominovaní aj porotcovia z iných inštitúcií (napr. UPJŠ Košice, UK Praha, VÚVH Bratislava), čím sa zvýšila úroveň diskusií a objektivita hodnotenia prác.

Vo všeobecnosti možno zhodnotiť, že prezentované práce mali vysokú odbornú úroveň a je potešiteľné, že neboli prezentované iba práce, ktoré vznikli v rámci bakalárskych projektov či diplomových prác. Abstrakty vybraných prác budú publikované v recenzovanom zborníku z konferencie.

Vítané práce boli ohodnotené finančnými a vecnými darmi, ktorých hlavnými sponzormi boli Nadácia FCHPT STU v Bratislave, Zväz

chemického a farmaceutického priemyslu a Ministerstvo školstva SR.

Za bezchybný priebeh konferencie patrí poďakovanie hlavným organizátorom doc. Ing. J. Dvoranovi, PhD. a doc. Ing. V. Danielikovi, PhD., ako aj organizátorom jednotlivých sekcií.

Zvyšujúci sa záujem študentov a učiteľov z rôznych fakúlt o účasť na študentskej vedeckej konferencii v odbore chémia a chemická a potravinárska technológia radí toto podujatie medzi významné podujatia s celoslovenským významom a v dobrom svetle zviditeľňuje FCHPT STU na školách po celom Slovensku a v ČR.

Miroslav Hutňan, FCHPT STU

Peter Ševčík, FCHPT STU

Foto: Peter Ševčík

MTF Materiálovotechnologická fakulta – nositeľka Národnej ceny SR za kvalitu za rok 2008

Dňa 3. 11. 2008 v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca prevzali zástupcovia Materiálovotechnologickej fakulty z rúk prezidenta SR Ivana Gašparoviča cenu **ocenený finalista** v rámci Národnej ceny SR za kvalitu 2008 v kategórii C3 – iné organizácie verejného sektora.

Národná cena SR za kvalitu je najväčším ocenením, ktoré môžu organizácie získať v oblasti manažérskych systémov kvality. Vychádza z aplikácie modelu výnimočnosti Európskej nadácie pre manažerstvo kvality, ktorý sa používa v súťaži Európska cena za kvalitu. Súťaž pomáha rozvoju podnikateľského prostredia v Slovenskej republike, ovplyvňuje podnikateľské subjekty k trvalému zlepšovaniu kvality všetkých činností, vyzdvihuje tie organizácie, ktoré si za svoj cieľ zvolili dosiahnutie lepších výsledkov ako konkurencia a dosiahnutie maximálneho úspechu na trhu za použitia nástrojov, ako sú pravidelné sebahodnotenie alebo benchmarking.

Súťaž Národná cena SR za kvalitu je modelom ocenenia dokonalého spôsobu manažerstva, ktorý je zameraný na dosiahnutie

výnimočných výsledkov, a to nielen v zlepšovaní spokojnosti zákazníkov a zamestnancov, ale aj na dosiahnutie vynikajúcich výsledkov v domácej a zahraničnej konkurencii. Ďalšími dôležitými kritériami sú aj sociálna politika organizácie a dobrý vzťah k spoločnosti a prostrediu, v ktorých pôsobí. Výnimočnosť je výzva a zároveň záväzok systematicky a trvale sa v budúcnosti zdokonaľovať vo všetkých oblastiach.

Poslaním je otvorenie priestoru na porovnanie výkonnosti slovenských organizácií so zahraničnou konkurenciou na báze kritérií, ktoré sa uplatňujú v najprestížnejších svetových súťažiach manažerstva kvality. Širokému okruhu podnikateľských subjektov a organizácií verejnej správy poskytujú podklady a námety na úspešné pôsobenie podľa medzinárodne osvedčených kritérií.

nástroj plánujeme nielen ďalej využívať, ale sme pripravení po diskusií v grémiách fakulty ho sústavne vylepšovať. Prvé kroky v tejto súvislosti sme už aj podnikli. Etablované štruktúry manažérstva kvality boli personálne posilnené odborníkmi a práve spracováva-
me strednodobý kalendár aktívnych zásahov formou akčných plánov zlepšovania a opatrení v riadení inštitúcie.

O pozitívnom vplyve súťaže na organizáciu musíme ďalej presvedčiť všetkých našich zamestnancov. Porovnanie vyhodnotenia po sebe idúcich dotazníkov na zistenie spokojnosti zamestnancov k tým istým okruhom problémov poučí zas manažment fakulty, či organizácia stagnuje, alebo napreduje a či sa naši zamestnanci dostatočne identifikujú so svojou organizáciou a zmenami, ktoré sme spustili hlavne v ich procesoch. V neposlednom rade si uvedomujeme akcentáciu sledovania a vnímania okolia a zainteresovaných strán s existenciou a aktivitami našej fakulty.

Iveta Paulová manažérka kvality MTF STU
Spracované na základe podkladov UNMS SR

Ako uviedol dekan Materiálovotechnologickej fakulty prof. Dr. Ing Oliver Moravčík, hlavný prínos súťaže pre našu organizáciu vidíme v možnosti diskutovať a obhajovať naše riešenia pred komisiou posudzovateľov na mieste. Vysokoprofesionálne záverečné hodnotenie tejto komisie je vynikajúcim analytickým materiálom a chápeme ho ako vhodné podnety na zlepšenie procesov v našej organizácii. Dostali sme dokument, na ktorom sú popísané

nielen naše silné stránky, ale taktiež oblasti, ktoré sú našou slabinou a ktoré či chceme alebo nie, musíme v krátkej budúcnosti vyriešiť, ak naša vízia a dlhodobé ciele fakulty majú byť naplnené.

Veľký prínos vidíme aj v spôsobe predbežného hodnotenia aktivít pomocou samohodnotenia organizácie. Model kvality implementovaný v rámci súťaže ako manažérsky

SjF XXII. Medzinárodná konferencia Strojné inžinierstvo 2008

V dňoch 13. až 14. novembra sa konala už 12. medzinárodná konferencia Strojné inžinierstvo 2008 – „Mechanical Engineering 2008“ na Strojníckej fakulte STU v Bratislave. Konferencia sa konala pod záštitou dekana fakulty doc. Ing. Ľubomíra Šooša, PhD., prezidenta Slovenskej asociácie strojníckych inžinierov doc. Ing. Mariána Tolnaya, PhD., a za priamej podpory ZSVTS. Tento rok ju organizoval Ústav aplikovanej mechaniky a mechatroniky SjF STU. Celkovo bolo v zborníku publikovaných viac ako 100 príspevkov v šiestich sekciách: z Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Česka, Poľska, Rakúska, Rumunska, Slovenska, Slovinska, Srbska a USA. Konferenciu zahájil slávnostným príhovorom dekan fakulty a súčasne odovzdal pamätne medaily pri príležitosti životného jubilea osobnostiam, ktoré sa významnou mierou zaslúžili o rozvoj fakulty, prof. Ing. Jozefovi Skákalovi, PhD., a prof. Ing. Norbertovi Szutorovi, DrSc. Konferencia pokračovala plenárnymi prednáškami prof. Daniela Inmana z Virginia Technology Institute (USA), prof. Wolfganga Hirschberga z TU Graz (Rakúsko) a doc. Františka Palčáka zo SjF STU Bratislava. Všetky plenárne prednášky boli vysoko hodnotené samotnými účast-

níkmi konferencie, ako aj jej hosťami. Po plenárnych prednáškach sa účastníci stretli na slávnostnom obede v Átriu na SjF STU, spojenom so spoločenským programom. Po obede konferencia pokračovala podľa programu v jednotlivých sekciách.

Konferencia poskytla obraz o najnovších trendoch výskumu a vývoja v oblasti strojně-

ho inžinierstva a bola výbornou príležitosťou na výmenu názorov, skúseností a poznatkov, ako aj na nadviazanie nových kontaktov.

Branislav Hučko
za organizačný výbor konferencie SI 2008
Ladislav Starek
za vedecký výbor konferencie SI 2008

Dekorácia pred objektom s regionálnymi expozíciami.

Vodná veža.

FA V Španielsku sa konala svetová výstava EXPO 2008

V španielskom meste Zaragoza sa od 14. júna do 14. septembra 2008 konala svetová výstava EXPO 2008, ktorej hlavnou témou bol stav a vplyv vodných zdrojov na zemeguli. Zaragoza, ktorá je historickou perlou Aragónska, bola pre EXPO vybraná i vďaka tomu, že už v tomto roku má využívať aj so svojim okolím iba energiu z obnoviteľných zdrojov. Výstavu slávnostne otvoril španielsky kráľ Juan Carlos I. a predseda Európskej komisie José Manuel Barosso. „Verím, že nádej na novú víziu pre vodu, o ktorej Expo v Zaragoze hovorí, je jednou z najväčších potrieb sveta,“ prehlásil pri slávnostnom zahájení španielsky premiér José Luis Zapatero.

Množstvo pozvaných odborníkov sa zapojilo do organizovaných debát k problémom, návrhom a možným riešeniam súvisiacim s problematikou vody na Zemi, a to napríklad vo vzťahu ku klimatickým zmenám, k zdravotníctvu, geopolitike či ku školstvu. Výsledky debát boli 11. septembra vyhodnotené a predstavené svetovej verejnosti v podobe takzvej Zaragozajskej charty.

Expozície EXPA zaberali plochu 25 hektárov na brehoch rieky Ebro, kde jednotlivé štáty, regióny a organizácie postavili 140 pavilónov. Hlavná téma mala štyri podtémy – voda, jedinečný zdroj, voda pre život, voda v krajine a voda spájajúca ľudí.

Okrem slávnostných národných dní zúčastnených zemí usporiadatelia ponúkli na 5000 rôznych predstavení vrátane koncertu amerického speváka Boba Dylana, ale aj slovenských Cigánskych diablov. Očakávaný počet návštevníkov sa naplnil v počte cca 7,5 milióna, z nich minimálne 15% bolo zo zahraničia. Vstupné na jeden deň nebolo pre slovenského študenta nijako malé – 35 Eur /1055 Sk/ a preto sme celý autobus s veľkým potešením prijali ponuku realizátora našej slovenskej expozície na voľné vstupenky. Aj „vdaka“ teroristickým útokom v Madride a baskickom Bilbau panovali na výstave prísne bezpečnostné opatrenia. Každý návštevník musel prejsť kontrolou a detektorom kovov. Naše dvojhodinové čakanie nebolo márne a mali sme na vlastné oči možnosť vidieť, čo sa to vlastne okolo vody – najnovšej svetovej

strategickej suroviny – deje. Bolo tam naozaj všeličo. *Ladovec* /samozrejme umelý/ široký päťdesiatpäť a vysoký dvadsaťpäť metrov. Rieka života, v ktorej plávali ryby americkej Amazonky, indočínskeho Mekongu, či austrálskych tokov Darlina a Murray. Nílsky ekosystém so živými egyptskými krokodílmi. Záhľadná fauna z horských jaskýň. Prvé štvordimenzionálne kino, ktoré poskytlo navyše čuchové a hmatové vnemy vody... Výstava EXPO Zaragoza 2008 patrí do série tzv. malých svetových výstav, ktoré sa konajú v medziobdobí medzi konaním dvoch po sebe nasledujúcich svetových výstav EXPO 2005 Aichi v Japonsku a EXPO 2010 Sanghaj v Číne.

Inak sa Španieli „pochlapili“. Kvôli svetovej výstave preinvestovali 900 miliónov eur a na meste je to aj vidieť. Za dva roky vybudovali obrovský, moderný a krásny areál, v ktorom je najväčšie sladkovodné akvárium na svete, vodná veža – takmer 90 metrov vysoká budova, ktorej dominantou je kovová vodná kvapka vážiaca 1400 kg visiaca cez celú výšku budovy i španielsky pavilón s chladiacimi poréznymi keramickými stĺpmi prepúšťajúcimi vodu... Takisto, od vlakovkej stanice urobili lanovku, ktorá ide k bránam výstaviska, a krásny most /1/ od Zahy Hadid. Areál bude po výstave slúžiť ako zábavné a kongresové centrum Zaragoza, vybudovali k nemu aj obrovskú železničnú stanicu, ktorú môže Španielom závidieť aj rovnako veľká Bratislava.

Slovensko vyniká svojimi prírodnými i umelými vodnými zdrojmi, ako aj ich využitím. Aj tu predstavilo hojnosť vodných zdrojov našej krajiny, rozmanitosť ich využitia, bohatstvo nielen pitných, ale aj minerálnych a termálnych vôd. Španielsko je jedna z najväčších krajín Európskej únie, ktorá tvorí vstupnú bránu pre návštevníkov zo sveta i Európy. Títo všetci sa mali možnosť zoznámiť s rozmanitými

mi možnosťami využitia našich kvalitných vôd. Výstava priblížila skúsenosti s ich uplatnením aj ako energetických zdrojov. Ponúkla súvisiace turistické, rekreačné a liečebné možnosti Slovenska. Voda je čoraz dôležitejšia pre celý svet, nielen pre krajiny, ktoré trpia jej katastrofálnym nedostatkom. Z tohto pohľadu bola /a vlastne naďalej je/ tematika svetovej výstavy v Zaragoze veľmi aktuálna. Slovensku dala výstava príležitosť nielen prezentovať naše výnimočné vodné bohatstvo, ale aj tradície, súčasnosť a perspektívy jej hospodárneho využitia. Výstava zároveň umožnila podporu prieniku „slovenskej vody“ a s ňou spojených technológií do sveta, kde je aj v tejto oblasti stále silnejšia konkurencia. Slovensko sa na tejto svetovej výstave predstavilo ako symbolický Prameň Európy a zároveň ako krajina kde kralujú vodné športy. A práve o túto časť expozície bol v súvislosti s najnovšou zlatou medailou Michala Martikána z olympijských hier v Číne zvýšený záujem. Symbolický Prameň

Európy, ponúkol pre hostí z Európy, zámoria i Ázie viac ako 17-tisíc litrov minerálnej vody dovezenej z našej krajiny. Na jej ochutnávku úplne pre všetkých nestačilo ani 45-tisíc originálnych pamätných sklenených a 150-tisíc navyše dodaných ekologických papierových pohárikov – v oboch variantoch označených slovenskou symbolikou.

Expo Zaragoza 2008, ktoré bolo pre verejnosť sprístupnené celé tri mesiace, svoje brány zatvorilo v nedeľu 14. septembra. V tento deň už začali počítať posledných návštevníkov aj v našom pavilóne. Bolo ich vyše 250 000, čo bolo viac ako štvornásobok očakávaného počtu. A v tento deň tiež vyschol aj symbolický Prameň Európy v slovenskom pavilóne. Toto všetko mali možnosť zažiť aj naši študenti na vlastné oči.

Ivan Petelen

organizátor odbornej exkurzie za FA STU

foto: **Ivan Petelen**

Ladovec.

Most – expozícia.

Vodná fontána na námestí.

SjF Predstavenstvo Volkswagen Slovakia, a. s., na Strojníckej fakulte STU

Spolupráca medzi Strojníckou fakultou STU v Bratislave a spoločnosťou Volkswagen Slovakia, a. s., sa uplatňuje vo viacerých formách. Jednou z nich je poskytovanie informácií o výrobe vozidiel našim študentom. Po vlnajšom úspechu s programom „IngA – Inžinier v automobilovom priemysle“ sa firma rozhodla pokračovať v tomto projekte aj v ďalšom akademickom roku. Tentokrát prišlo vedenie firmy 11. novembra 2008 s novým obsadením. Hlavnú prednášku na tému „Inovatívne produkty a najmodernejšie procesy v spoločnosti Volkswagen Slovakia, a. s.“ mal predseda predstavenstva Dr. Andreas Tostmann. Spolu s ním prišli na stretnutie: Ing. Bohdan Wojnar, člen predstavenstva, zodpovedný za personálnu a finančnú oblasť a Ing. Monika Pavláková, zodpovedná za spoluprácu s vysokými školami. Na prednášku prišiel a stretnutie s predstavenstvom firmy si nenechal ujsť ani prezident Združenia automobilového priemyslu na Slovensku Dr. h. c. Ing. Jozef Uhrík, CSc. a zároveň bývalý predseda predstavenstva. Prednáška zaujala svojou dynamickosťou a zrozumiteľnosťou, aj keď bola v angličtine. Témy o technických riešeniach vyrábaných automobilov boli doplnené grafickými animáciami. V druhej časti prednášky Dr. Tostmann zhrnul rozvoj výroby automobilov na Slovensku a následne analyzoval problémy zníženia nákladov a zvýšenia kvality vo výrobe. Hlavné problémy plynúce z výroby zhrnul do 9 bodov, ktoré postupne analyzoval: nadprodukcia, prestoje, transport, stav zásob, pohyb, chyby produkcie, nedostatočné komunikácie, neergonomický pracovný postup, zbytočné procesy (obr. 2 a 3). Po prednáške Dr. Tostmanna priblížila Ing. Pavláková program pre našich študentov vo Volkswagen Slovakia, a. s. (VW SK), ktorý nadväzuje na prednášku:

- podujatie Uni Tag vo VW SK pre pozvaných študentov – ťažiskom bude interaktívny tréning s názvom „Lean Management a riadenie projektov v automobilovej výrobe“,
- prax vo VW SK pre 4 študentov (uchádzači absolujú výber),

Interaktívny tréning študentov SjF STU vo Volkswagen Slovakia, a. s., s názvom „Lean Management a riadenie projektov v automobilovej výrobe“.

Pohľad na účastníkov akcie „IngA – Inžinier v automobilovom priemysle“. Zľava: hostia z VW SK: Ing. Pavláková, zodpovedná za spoluprácu s vysokými školami, Ing. B. Wojnar, člen predstavenstva, Dr. A. Tostmann, predseda predstavenstva, doc. Ľ. Šooš, dekan fakulty, Dr. h. c. Ing. J. Uhrík, prezident ZAP SR, a doc. M. Králik, prodekan fakulty pri moderovaní podujatia.

- štipendium pre najlepšieho študenta (podľa výsledkov jazykového preskúšania a hodnotenia nadriadeného),
- trainee program – ponuka pracovných miest pre 10 absolventov.

Po prednáškach a následnej diskusii mali hostia odborný program. Nasledovala návšteva „Centra technologického transferu kvality“, keď pri jeho budovaní sa využívali odborné znalosti pracovníkov VW SK. Potom nasledovala prehliadka „Inštitútu vzdelávania pre PCA“, vybudovaného v spolupráci s PSA Peugeot Citroën.

Pokračovanie projektu sa realizovalo 25. 11. 2008 priamo v závode Volkswagen Slovakia, a. s., kde prišlo 20 študentov Strojníckej fakulty (obr. 4). Priamo v modelovanom príklade si mohli študenti vyskúšať pracovné princípy „Lean manažmentu“ ako plnenie úloh v tíme, vykonávanú prácu na vlastnú zodpovednosť, dodržiavanie požadovanej kvality, vylepšovanie výkonových procesov, okamžité odstraňovanie chýb, ktoré narúšajú celý proces, schopnosť zabrániť budúcim problémom myslením dopredu atď.

Predseda predstavenstva Dr. Tostmanna zaujal svojou prednáškou nielen študentov. Spomenul históriu vzniku firmy Volkswagen zhrnul rozvoj výroby automobilov na Slovensku, oboznámil poslucháčov s niektorými progresívnymi technickými riešeniami v automobiloch tejto značky a následne analyzoval problémy zníženia nákladov a zvýšenia kvality vo výrobe.

Strojnícka fakulta STU v Bratislave a Volkswagen Slovakia, a. s. chcú naďalej rozvíjať vzájomnú spoluprácu. Príkladom môže byť projekt „**Strojárska olympiáda**“, ktorý je zameraný predovšetkým na budúcich absolventov stredných škôl. Cieľom tohto projektu je propagovať technické vzdelanie medzi mladými ľuďmi vedomostnými súťažami. Obe strany sa domnievajú, že technické vzdelanie zabezpečí mladým ľuďom dobrú perspektívu v ich budúcom uplatnení v zamestnaní.

Marian Králik

prodekan SjF STU

Foto: **Tibor Andrejčák** a **Monika Pavláková**

Euro je tu, zbohom koruna V.

Zdá sa, že v minulom pokračovaní seriálu Euro je tu, zbohom koruna boli o našej korune uvedené všetky základné informácie a že teda už vieme, čomu dávame zbohom. Áno, rozlúčka so slovenskou korunou je nám už jasná. Ale zmenou koruny na euro sa nerozlúčime len so slovenskou korunou, ale aj s korunou ako takou. Na našom území (a tí starší si to dobre pamätáme) sme pred slovenskou korunou používali ešte korunu československú, predtým tu bola koruna slovenská, ešte predtým iná koruna československá. A ešte predtým? Veru tiež koruna (rakúsko-uhorská).

Názov koruna je odvodený od razeného obrazu kráľa či cisárskej koruny ako znaku panovníckej moci. Prototypom sú francúzske couronne d'or zo 14. storočia a anglické crown z 1. polovice 16. storočia, obdobie i španielska, portugalská a dánska koruna zo 16.-17. storočia.

Koruna bola v Rakúsko-Uhorsku zavedená zákonom z 2. augusta 1892. Hodnota jednej koruny bola stanovená ako hodnota 0,304878 g rýdzeho zlata (z 1 kg zlata by sa teda dalo vyraziť 3 280 ks korunových mincí, keby sa také razili). Základným nominálom – mincou, ktorou ľudia na území Rakúsko-Uhorska (teda aj na území Slovenska) fyzicky platili, bola od roku 1892 strieborná koruna, ktorej sa z 1 kg mincového striebra (835/1000) razilo 200 kusov (hmotnosť jednej koruny bola teda 5 g, jej priemer bol 23 mm). Na averze koruny bola podobizeň vtedajšieho panovníka (Františka Jozefa I.), na reverze uhorská svätoštefánska (v strede) alebo rakúska cisárska (vpravo) koruna (farebná odlišnosť obrázkov je dôsledkom nerovnakého osvetlenia pri fotografovaní).

Počítanie v nových peňažných jednotkách korunovej meny, zavedené povinne od 1. januára 1900, spôsobovalo však obyvateľstvu (zvyknutému tradične počítať na grajciare a zlatky) dlho problémy (aj my sa s prechodom na euro budeme istú chvíľu vyrovnávať). Zavedenie korunovej meny v Rakúsko-Uhorsku koncom 19. storočia doviedlo peňažný vývoj u nás. Krytím obeživa zlatom, tak ako v iných európskych štátoch, sa aj Slovensko ocitlo na prahu peňažníctva „modernej“ doby.

Kvôli úplnosti treba ešte uviesť, že po vzniku rakúsko-nemeckej únie (1857) sa v Rakúsko-Uhorsku používala ako obchodné platidlo spolková koruna (Au 900/1000, priemer 24 mm, hmotnosť 11,11 g, 1858 – 1866), pričom ale tou „normálnou“ (bežnou) menou (od roku 1857) bola zlatka, ktorá sa delila na 100 grajciarov.

Pred rokom 1914 sa objavili na našom území aj bankovky.

Pri vzniku Československa (28. 10. 1918) sa ako v každom nástupníckom štáte aj u nás viedli diskusie o názve novej meny. Navrhovali sa názvy ako sokol, lev, denár, groš, hrivna, dolár, rašín, namiesto halierov stotiny, káňatá atď. Nič to však nemení na fakte, že Československo sa stalo jediným nástupníckym štátom Rakúsko-Uhorska, ktoré prevzalo názov poslednej rakúsko-uhorskej meny, teda korunu (zákonom č. 187/19 Sb. z a. n. z 10.4.1919). Zákon samozrejme upravil názov meny koruna na koruna československá, ako aj oficiálnu skratku meny z K na Kč. Averz prvej československej koruny platnej od 24. 9. 1919 (rozmer: 100 mm x 60 mm) je na nasledujúcom obrázku:

Z hľadiska výtvarnej kvality, hovoria odborníci, nemá zmysel túto prvú československú korunu hodnotiť, veď išlo vyložené o účelovú záležitosť, keďže bolo potrebné nahradiť rakúsko-uhorskú menu a čo najskôr ukončiť proces osamostatnenia československej meny. V roku 1922 ale banka vydáva korunovú mincu (CuNi 80+20, 25 mm, 6 g), ktorej autorom bol O. Španiel (a následne sťahuje prvú československú papierovú korunu, ktorá platila do 31.12.1924), čím sa radovým občanom opäť dostáva do rúk výtvarne hodnotné dielo:

Úloha Otakara Španiela pri príprave vydania nových československých mincí je nezastupiteľná (podobne ako úloha A. Muchu pri príprave bankoviek). O. Španiel vytvoril rad mincí, ktorý z výtvarného hľadiska nemal v Európe obdobu. Jednoduchou nepatetickou symbolikou vytýčil smer, ktorým sa uberali autori návrhov na československé mince dlhé desaťročia. Ako história neskôr ukázala, osobitné postavenie má jeho „Žnica“ na jednokorunáku.

Zrejme pod vplyvom politických udalostí z konca roku 1938 sa od 28. 1. 1939 mení skratka koruny československej z Kč na K (zákon č. 16/1939). Ale iba na krátke obdobie, lebo so vznikom Slovenskej republiky (14. 3. 1939) opäť nastáva problém osamostatnenia meny.

Od 4. 4. 1939 sú na území Slovenska platné koruny slovenské (jednokorunová minca sa dostala do obehu 30. 12. 1940, pričom jej parametre boli CuNi 80+20, 22 mm, 5 g).

Vladimír Kovár FCHPT STU
člen Slovenskej numizmatickej spoločnosti

FCHPT Prof. RNDr. Milan Melník, DrSc. – nositeľ Radu Ľudovíta Štúra II. triedy

Prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič udelil 1. septembra 2008 prof. RNDr. Milanovi Melníkovi, DrSc., Rad Ľudovíta Štúra II. triedy za mimoriadne zásluhy o rozvoj vedy a rozvoj vzdelávania v oblasti chémie.

Prof. Milan Melník patrí k popredným slovenským vedcom a vysokoškolským pedagógom v oblasti anorganickej a bioanorganickej chémie. Má významný podiel na založení odboru bioanorganická chémia v bývalom Československu. Počas svojho doterajšieho pôsobenia prof. Melník vychoval desiatky diplomantov a doktorandov v odbore anorganická a bioanorganická chémia. Prof. Melník v značnej miere prispel k obohateniu vedy v oblasti štúdiá koordinačných zlúčenín najmä medi s bio-aktívnymi molekulami – nesteroidných antireumatik a antituberkulotik. Zosyntetizoval viac ako 500 nových koordinačných zlúčenín a opísal ich spektrálne, magnetické a termické vlastnosti.

Výsledkom jeho vedeckej činnosti je 54 monografií, spolu viac ako na 8 000 stranách, všetky boli publikované v zahraničí.

Prof. Melník rozvinul reťazec s tromi ohniskami: príprava komplexu v podobe monokryštálu – kryštálová a molekulová štruktúra – magnetické prípadne ďalšie vlastnosti komplexu. Týmto sa v značnej miere pričínal o hľadanie vzťahu medzi štruktúrou, fyzikálnochemickými vlastnosťami a biologickou aktivitou. Tieto vzťahy (korelácie) vedú k cieľným prípravám nových koordinačných zlúčenín s vopred očakávanými vlastnosťami a aktivitou. V tomto pomerne pevnom zameraní výskumu pokračuje za výdatnej pomoci a podpory spolupracovníkov a v spolupráci s viacerými pracoviskami biochémie, bioló-

gie a medicíny doma a v zahraničí (Fínsko, Poľsko, Kanada, Japonsko, India). K doterajším 289 pôvodným vedeckým prácam prof. M. Melníka s vyše 3 000 citáciami (SCI) a 11 patentom určite pribudnú mnohé ďalšie, čo svedčí o jeho výnimočnom prínose do svetovej vedy v oblasti koordinačnej a bioanorganickej chémie. Prof. Melník strávil na vedeckých a prednáškových pobytoch viac ako 10 rokov na univerzitných pracoviskách vo Fínsku, Poľsku, Taliansku, Španielsku, Kanade, USA, Japonsku a Indii. Prof. Melník prednášal na viac ako 100 medzinárodných vedeckých konferenciách a sympóziách, výsledkom čoho je viac ako 250 publikovaných vedeckých prác a štúdií vo vydaných zborníkoch.

Prof. Melník je od roku 1978 členom korešpondentom Fínskej chemickej spoločnosti za významný príspevok k rozvoju koordinačnej chémie vo Fínsku, je čestným členom Americkej chemickej spoločnosti za významný príspevok k rozvoju koordinačnej chémie vo svete, členom redakčnej rady medzinárodného periodika „Main Group Metal Chemistry“ v Bruseli, predsedom organizačného výboru medzinárodnej konferencie o koordinačnej a bioanorganickej chémii, pravidelne konanej v Smoleniciach, člen organizačného výboru medzinárodnej konferencie o priemyselnej toxikológii. Je predsedom komisie pre obhajoby doktorských dizertačných prác (DrSc.) v odbore anorganická chémia a členom vedeckých rád viacerých slovenských univerzít.

V roku 2003 bolo prof. Melníkovi udelené významné ocenenie Slovenskej akadémie vied, Ministerstva školstva Slovenskej republiky a Úradu pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky Slovenskej republiky „Vedec

roka 2002“. V roku 1995 mu bola univerzitou vo Wroclave udelená strieborná medaila za významnú spoluprácu. V roku 1997 sa stal nositeľom Čestnej medaily Farmaceutickej fakulty UK v Bratislave, v roku 2003 mu bola udelená Pamätná medaila SCHS. V roku 2003 a 2005 získal prémii Literárneho fondu SR za výrazný vedecký ohlas v Science Citation Index (SCI). Od roku 2004 je prof. Melník čestným členom Slovenskej farmaceutickej spoločnosti. V roku 2005 bol na základe návrhu univerzity v anglickom Cambridge zapísaný do svetovej encyklopédie ako vedecká osobnosť sveta s udelením medaily a dekrétu. Dekan Farmaceutickej fakulty UK v roku 2008 udelil prof. Melníkovi striebornú medailu Galenu za mimoriadny prínos do rozvoja farmaceutických vied.

Marián Koman, FCHPT STU

Dušana Drienskeho

V tomto roku sa dožíva 80 rokov náš spolupracovník a priateľ, univerzitný profesor Dušan Driensky, dlhoročný vedúci katedry, z ktorej vznikol súčasný Ústav inžinierskej pedagogiky a humanitných vied. Je to mimoriadne vhodná doba k tomu, aby sme mu venovali aspoň na chvíľu svoju pozornosť.

Hodnotiť život a dielo nášho jubilanta, ktorý je významným predstaviteľom inžinierskej pedagogiky a svojou cielavedomou prácou vstúpil do vedomia širokej vysokoškolskej komunity, je úloha neľahká. Jeho osobná biografická, ktorú predkladáme, podáva aspoň rámcový obraz o šírke aktivít a niektorých výsledkoch jeho dlhoročnej činnosti.

Prof. Ing. Dušan Driensky, CSc., Eur. Ing., Ing. Paed. IGIP, zameral svoje celoživotné úsilie na dosiahnutie prieniku pedagogiky do vzdelávania v technických študijných a vedných odboroch. Opieral sa pritom o svoje vysokoškolské technické aj pedagogické vzdelanie a následnú výrobnú aj učiteľskú prax.

Vysokoškolské technické štúdium absolvoval na Strojníckej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej a inžiniersku prax získal ako podnikový a vývojový technolog v Bratislavských elektrotechnických závodoch. Získané teoretické technické poznatky a praktické skúsenosti z výroby neskôr využíval ako učiteľ Strednej priemyselnej školy strojníckej. Odtiaľ bol pozvaný externe prednášať strojárske predmety na Fakultu odvetvových ekonomík VŠE, kde pôsobil 4 roky a na Stavebnú fakultu SVŠT, kde vyučoval 8 rokov. Na základe konkurzu bol prijatý v roku 1965 do funkcie odborného asistenta na Katedru obrábania a obrábacích strojov Strojníckej fakulty SVŠT.

Už ako stredoškolský učiteľ pociťoval potrebu rozšíriť svoju erudíciu aj o pedagogické vedomosti a preto vyštudoval diaľkovou formou Fakultu spoločenských vied v Prahe. Neskôr sa prihlásil do vedeckej prípravy na Filozofickú fakultu UK v Bratislave, kde dosiahol hodnosť kandidát pedagogických vied. Po úspešnej habilitácii na FFUK bol vymenovaný za docenta pedagogiky pre špecializáciu teória vyučovania technických predmetov a v roku 1987 inauguroval ako prvý slovenský inžinier na Univerzite Komenského na profesora pre vedný odbor pedagogika.

Prof. Driensky bol spoluvýtvorcom systému špecializovaného pedagogického štúdia pre učiteľov Slovenskej vysokej školy technickej, kde následne prednášal a v rámci ktorého získalo didaktickú erudíciu viac ako 400 asistentov a odborných asistentov.

Vzhľadom na jeho skúsenosti bol ministerstvom školstva menovaný do celoštátneho kolektívu, ktorý vypracoval projekt zvyšovania kvalifikácie učiteľov vysokých škôl, kde bol poverený pripraviť študijný program pre vysoké školy technického zamerania. Rozhodujúcou mierou sa zaslúžil o zriadenie školiaceho pracoviska pre vedný odbor teória vyučovania technických predmetov, ktorý umožnil získať vedeckú hodnosť kandidát pedagogických vied. Katedra, ktorú 12 rokov viedol, zabezpečila v rámci konzultačných stredísk v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach prostredníctvom interných a externých vyučujúcich pedagogické vzdelanie viac ako 4000 inžinierom technických odborov, ktorí pôsobia ako učelia technických predmetov.

Vo vedeckovýskumnej činnosti sa venoval najmä problematike teórie vyučovania technických odborných predmetov, didaktickej techniky a inžinierskej pedagogiky. Svoju pozornosť venoval aj postgraduálnemu štúdiu a celoživotnému vzdelávaniu inžinierov. Bol vedúcim projektov, zodpovedným riešiteľom aj riešiteľom mnohých výskumných úloh. Viac ako štyri desaťročia sa aktívne podieľal na tvorbe a oponovaní mnohých koncepcií vysokoškolského vzdelávania a vedeckej práce. Medzi ne patrí celoštátny projekt Konštantín aj európsky projekt Phare, ktorý má názov Co-operation in higher education. Po celé obdobie riešenia, ktoré trvalo 5 rokov, vykonával funkciu predsedu medzinárodného riadiaceho komitétu.

Dlhodobá vedeckovýskumná práca a rozsiahle pedagogické skúsenosti, získané na stredných a vysokých školách, boli hlavným prameňom jeho mimoriadne rozsiahlej publikačnej činnosti. Prof. Driensky je významnou vedeckou osobnosťou. Jeho dielo je známe nielen na Slovensku, ale aj v mnohých zahraničných krajinách. Je pravidelne pozývaný na prednáškové pobyty a medzinárodné konferencie do štátov západnej aj východnej Európy. Medzinárodné uznanie jeho práce sa prejavilo

tým, že bol vymenovaný za člena vedeckej rady IGIP (Internationale Gesellschaft für Ingenieurpädagogik) so sídlom v Klagenfurte a Slovenského národného komitétu tejto organizácie, kde sa stal predsedom. Bol zaradený ako program manager do spolupráce s organizáciou TEMPUS v Bruseli a ako spoluautor tvoril podklady pre OECD v Paríži.

Významná je aj jeho činnosť vo vzdelávacej komisii spoločnosti pre spoluprácu s UNESCO, kde zastupoval ako delegát najprv Československú a potom Slovenskú republiku. Európska inžinierska federácia FEANI (Fédération Européenne d'Associations Nationales d'Ingenieurs) na valnom zhromaždení v Rethymne ho na návrh delegátov stredo európskych krajín zvolila do výkonného európskeho výboru.

Ťažiskom mimopracovnej činnosti profesora Drienskeho sa však stali najmä slovenské vedecké a spoločenské orgány. Bol navrhnutý a zvolený do pracovnej skupiny Akreditačnej komisie MŠ SR, za predsedu komisie a neskôr člena predsedníctva a výkonného výboru vedeckej agentúry VEGA, za predsedu ZSVTS (Zväzu slovenských vedecko-technických spoločností), predsedu Informačnej spoločnosti pre výchovu a vzdelávanie, člena výboru Spoločnosti pre vedu a umenie a člena výboru Slovenskej spoločnosti pre dejiny vedy a techniky pri SAV. Viac ako 3 desaťročia vykonáva funkciu predsedu, člena alebo oponenta inauguračných, habilitačných a dizertačných prác. Ako školiteľ, garant a gestor vychoval viac ako 60 kandidátov vied a doktorov filozofie, z toho 4 zo zahraničia.

Za svoju činnosť a za dosiahnuté pedagogické a vedecké výsledky dostal

prof. Driensky mnohé zahraničné, celoštátne aj rezortné ocenenia. V ostatnom čase to boli: Ordem Los Engenheros v Lisabone, Zlatá medaila SVŠT, Medaila STU v Bratislave, Medaila TU v Košiciach, Medaila dekana PdF UKF v Nitre, Zlatá medaila za významné zásluhy o rozvoj vedy a techniky, Veľká medaila sv. Gorazda MŠ SR, Medaila Sjf STU v Bratislave, Pamätná medaila MTF STU v Trnave a ďalšie.

Kvôli utvoreniu komplexného obrazu je potrebné uviesť, že vo voľnom čase sa venoval záchrane technických pamiatok a literatúre. Doteraz vydal 4 zbierky básní, a to: Spoveď, Dotyky lásky, Stále sa niekde uberám a Pohľady, ako aj knihu prózy Príbehy, ktoré písal život. Jubilant je vysokoškolský učiteľ, ktorý svoju prácu nepovažoval nikdy len za svoje povolanie, ale počítal ju ako poslanie. Všetci, ktorí ho poznáme vieme, že je človekom, ktorý má otcovský vzťah ku svojim spolupracovníkom aj študentom a ktorý je vždy keď je to potrebné, pripravený pomôcť svojou radou. Pán profesor Driensky vyoral na slovenskej pedagogickej roli hlbokú brázdú. Zrná

celoživotnej múdrosti, ktoré zasial do srdca všetkých, čo sa s ním stretávali, vzkĺčia a budú rásť na osoh celej našej vlasti.

Nášmu milému jubilantovi želáme zo srdca veľa zdravia a hojnosť síl do ďalších rokov jeho plodného života.

Roman Hrmo, MTF STU

JUBILANTI Ján Mikleš 70-ročný

Dňa 4. novembra 2008 sa dožil 70 rokov významný odborník v oblasti automatizácie prof. Ing. Ján Mikleš, DrSc., profesor emeritus.

Štúdium ukončil na Strojníckej fakulte SVŠT v roku 1961. Krátky čas pracoval v ORGREZe Brno, v roku 1963 nastúpil na Katedru automatizácie CHTF SVŠT. V roku 1976 bol vymenovaný za docenta v odbore technická kybernetika. Vedúcim Katedry automatizácie CHTF sa stal v roku 1986 a bol ním až do roku 2004, s trojročnou prestávkou v rokoch 1994 – 1997, keď zastával funkciu prorektora STU. V roku 1987 obhájil hodnosť doktora vied a v roku 1988 sa stal profesorom. V roku 2007 mu bol udelený čestný titul profesor emeritus. V rokoch 1968 – 1969 bol štipendistom Humboldtovej nadácie na Technische Hochschule in Darmstade. Po roku 1989 pôsobil niekoľko rokov v zahraničí, okrem iného najmä na Ruhr-Universität Bochum v Nemecku a na The University of Birmingham vo Veľkej Británii.

Vedeckovýskumná činnosť prof. Mikleša je zameraná na oblasť riadenia procesov a na teóriu automatického riadenia. V tejto oblasti dosiahol rad pôvodných výsledkov, ktoré sú obohatením svetovej vedy. Niekoľkokrát bol úspešný pri získavaní grantov VEGA. Bol zainteresovaný v štyroch projektoch Tempus. Bol koordinátorom projektu Tempus „Flexible Learning and Continuing Education“, do ktorého bolo zapojených 9 európskych univerzít. Bol zodpovedným riešiteľom čiastkovej úlohy v projekte INCO COPERNICUS: „The European Network for Industrial Application

of Polynomial Design Methods – EURO-POLY“, ktorý sa riešil na: University of Twente, University of Glasgow, Uppsala University, University of Strathclyde, Politecnico di Milano, CNRS – LAAS Toulouse, ČVUT Praha, TU Brno, STU Bratislava, ETH Zürich. Prof. Mikleš je autorom mnohých časopiseckých a knižných publikácií. Medzinárodným ocenením jeho celoživotnej vedeckej činnosti je aj kniha: J. Mikleš, M. Fikar: Process Modelling, Identification, and Control, ktorá vyšla v roku 2007 vo vydavateľstve Springer, Berlin Heidelberg New York.

K jeho pedagogickej činnosti na STU patrili a patria predovšetkým prednášky z predmetov meracia a regulačná technika, technická kybernetika, teória automatického riadenia, riadenie technologických procesov a integrované riadenia v procesnom priemysle. V rámci doktorandského štúdia viedol doktorandov v odbore technická kybernetika a vedie v odbore chemické inžinierstvo a riadenie procesov. Popri vedeckovýskumnej a pedagogickej činnosti bol prof. Mikleš od roku 1990 predsedom komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác a od roku 1991 členom komisie pre obhajoby doktorských dizertačných prác v odbore technická kybernetika. Teraz je predsedom spoločnej komisie pre obhajoby doktorských dizertačných prác v odboroch: riadenie procesov, robotika, senziorika a kybernetika. V rokoch 1961 – 1965 bol predsedom Slovenskej spoločnosti pre kybernetiku a informatiku, ktorá je členom IFACu (International Federation of Automatic Control). Potvrdením reality, že jubilant je výraznou osobnosťou vo

vedeckej komunite v oblasti automatizácie sú aj skutočnosti, že je zástupcom Slovenska v IFACu a bol a je členom niekoľkých výborov IFAC. Bol členom redakčnej rady jednej z najväčších encyklopédií na svete EOLSS (Encyclopedia of Life Support Systems), ktorá bola spracovaná pod záštitou UNESCO. Bol predsedom, alebo členom mnohých programových výborov medzinárodných konferencií, členom pracovných skupín Akreditačnej komisie vlády SR, členom komisie VEGA atď.

Pri príležitosti významného životného jubilea želáme prof. Miklešovi v mene všetkých spolupracovníkov, priateľov i známych najmä pevné zdravie, neutíchajúci životný optimizmus, ako aj veľa šťastia a spokojnosti v pracovnom, rodinnom i osobnom živote.

Ján Dvoran

prodekan FCHPT STU

Václav Kalaš sa narodil 28. 9. 1928 v Považskej Bystrici. Jeho cesta k dráhe vysokoškolského profesora nebola jednoduchá. Svoju odbornú kariéru začínal ako učeň (navijáč elektromotorov) v roku 1943. V roku 1949 maturoval v Malackách a v roku 1953 ukončil s vyznamenaním štúdium na Elektrotechnickej fakulte SVŠT v Bratislave. Od roku 1952 bol pomocným asistentom a od roku 1953 riadnym asistentom na Ústave elektrických pohonov a dráh EF SVŠT. V roku 1959 významne prispel k rozvoju výučby automatizácie na Slovensku, keď bol spoluzakladajúcim členom Katedry automatizácie a regulácie EF SVŠT a jej prvým vedúcim. V ďalších rokoch obhájil kandidátsku dizertačnú prácu (1961) a habilitoval sa (1963). V roku 1970 bol vymenovaný za mimoriadneho profesora. V roku 1978 obhájil doktorskú dizertačnú prácu, ako prvý z kybernetiky na Slovensku, a v tom istom roku sa stal členom korešpondentom SAV. V roku 1980 bol vymenovaný za profesora. V roku 1984 bol zvolený za akademika SAV. V roku 1986 sa stal členom korešpondentom ČSAV. To je stručný faktografický prehľad tzv. odborného rastu. Je za tým mimoriadna odborná erudícia a pracovitosť, dosiahnuté výsledky v odbornej práci, výsledky v riadiacej práci, schopnosť predvídať vývoj, stanoviť potrebné a reálne ciele a doviest kolektív k ich splneniu.

Je to len jedna časť zo životného príbehu. Veľa úsilia vložil prof. Ing. Václav Kalaš, DrSc., do rozvoja vysokého školstva a osobitne odboru zameraného na kybernetiku. Ako už bolo uvedené, bol prvým vedúcim Katedry automatizácie a regulácie EF SVŠT a celkove viedol kolektív katedry v rôznych obdobiach 14 rokov a ostatné roky významne ovplyvňoval a ovplyvňuje dianie v odbore, v pedagogickej, ako aj vo vedeckej oblasti. Významné je jeho pôsobenie v akademických funkciách. Šesť rokov bol prodekanom EF SVŠT a v rokoch 1976 – 1979 dekanom EF SVŠT. Svojimi aktivitami významne prispel k rozvoju vysokoškolského vzdelávania v elektrotechnike a kybernetike v celej bývalej Československej republike. Bol vo vedeckých radách EF SVŠT, SVŠT, EVÚ Nová Dubnica, bol predsedom vedeckého kolégia SAV pre matematiku, fyziku a elektroniku, podpredsedom vedeckého kolégia ČSAV pre elektrotechniku a kybernetiku, predsedom komisií pre obhajoby kandidátskych a doktorských dizertačných prác, atď. Funkcie, ktoré

vykonával boli náročné a výsledky práce pri ich vykonávaní pozitívne ovplyvnili vzdelávanie i vedu v relevantných oblastiach v celej republike.

V pedagogickej oblasti výrazne prispel k vytvoreniu kvalitných študijných plánov pre elektrotechnické univerzitné vzdelávanie, a osobitne pre odbory spojené s kybernetikou. Vybudoval nové predmety, v ktorých boli mimoriadne kvalitné a zaujímavé prednášky a tvorivé cvičenia. Prof. Kalaš je učiteľom, ktorý vie nadchnúť svojich poslucháčov, vie ich naplno zaujať, vie ich zapojiť do riešenia úloh. Bol vedúcim študijného odboru technická kybernetika, založil zameranie robotika, viedol okolo 100 diplomových prác, atď. Dá sa povedať že „cez jeho ruky prešlo“ viac ako 3500 absolventov odboru, ktorých ovplyvnil a ktorí sa k nemu hrdo hlásia ako k svojmu učiteľovi.

Výsledky vedeckého bádania spracoval do 21 knižných publikácií a vysokoškolských učebníc a predniesol na viac ako 120 kongresoch, sympóziách a konferenciách. Vytvoril špičkovú vedeckú školu servosystémov. Vychoval 13 vedeckých pracovníkov – z toho traja sú vysokoškolskí profesori. Viedol 13 štátnych výskumných úloh. Pod jeho vedením vznikol celý rad unikátnych zariadení, ktoré boli nasadené v praxi. Publikoval takmer 200 vedeckých prác doma i v zahraničí. Je autorom resp. spoluautorom 23 patentov. Bol vedúcim kolektívu riešiteľov viac ako pol stovky významných, väčšinou realizovaných, projektov pre priemysel a výskumné organizácie. Vypracoval 65 expertíznych posudkov, oponoval takmer päťdesiat dizertačných a habilitačných prác a viac ako štyridsať výskumných správ.

Prof. Kalaš ako vedec a učiteľ prispel k rozvoju kybernetiky a využitiu dosiahnutých výsledkov v praxi. Svojimi výsledkami prispel najmä k analýze a syntéze nelineárnych pohybových systémov. Významne rozvinul problematiku invariantnosti a robustnosti pohybových systémov s výrazne premenlivými parametrami, a to najmä pre robotiku, so zachovaním referenčných responzií. Ďalej prispel k rozvoju senzorových systémov pre pohybové systémy a rozvinul i problematiku nelineárnej filtrácie signálov. Jeho práce vytvorili priestor pre ďalšie tvorivé pokračovanie v daných oblastiach.

Výsledky jeho práce boli doteraz ocenené 54 vyznamenaniami a oceneniami, z ktorých najvýznamnejšie sú Zlatá medaila SVŠT – 1976, Zlatá plaketa Aurela Stodolu – 1978 (SAV), Za zásluhy o výstavbu – udelené v roku 1978 prezidentom republiky, Medaila ČSAV J. E. Purkyně – 1987, Cena ministra školstva – 1982, Zlatá plaketa F. Krížíka – 1988 (ČSAV), Národná cena SR – 1989, Zlatá plaketa STU – 1998, Čestné uznanie SAV v rámci akcie Významné osobnosti roka 2003, Veľká medaila sv. Gorazda 2003.

Prof. Kalaš je stále našim učiteľom, nositeľom nových myšlienok, nápadov, riešení. Je vzorom prístupu k práci, tvorivosti, húževnatosti, schopnosti zapáliť ľudí pre prácu, pre určitú myšlienku. Je príkladom učiteľa, ktorý svojich spolupracovníkov a študentov vie „zapáliť“ pre prácu, pre svoj odbor, pre hľadanie nových riešení.

Do ďalších rokov želáme prof. Kalašovi dobré zdravie, pohodu a čo najviac radostných chvíľ v rodine i na našej fakulte, ako aj úspechy vo všetkých oblastiach, ktoré ho bavia, tešia a prinášajú mu radosť.

Ladislav Jurišica a kolektív Ústavu riadenia a priemyselnej informatiky, FEI STU

Vlavo – víťazná dvojica Ing. Igor Borguľa a prof. Ing. Dušan Petráš, PhD.

SvF Stretnutie akademickej obce a priemyselnej rady Stavebnej fakulty na športovom poli

V prvú októbrovú sobotu sa už pravidelne niekoľko rokov koná športovo-tenisové stretnutie členov akademickej obce a priemyselnej rady pri Stavebnej fakulte STU v Bratislave. Tenisový turnaj vo štvorhre, ktorého piaty ročník sa konal v tomto roku, prebiehal na tenisových kurtoch

v športovej hale v Stupave. Organizátorom tohto vydareného podujatia bolo Združenie priateľov a absolventov SvF, generálnym sponzorom bola spoločnosť Tondach, Slovensko, s. r. o. Víťaznou dvojicou sa stali – prof. Ing. Dušan Petráš, PhD., spolu s Ing. Igorom Borguľom z firmy

Rehau, s. r. o., ktorí porazili dvojicu Ing. Jozef Pekarovič (NP Publication, s. r. o.) a Ing. Ján Seman (Tondach, Slovensko, s. r. o.) s výsledkom 6:3. Víťazom blahoželáme!

Valéria Kocianová, SvF STU

Bratislava (ne)známa: Čriepky z histórie Bratislavy

Námestie od stredoveku preplnené ľuďmi

Hlavné námestie Bratislavy má svoj pôvod v 13. storočí, ešte pred založením mesta, keď si tu bohatí kupci a remeselníci začali stavať domy s obrannými vežami. Nebola to náhoda, pôvodne to bolo trhovisko založené na osi uhla križovatky dvoch hlavných stredovekých obchodných ciest – Jantárovej a Podunajskej. V blízkosti významných ciest pri brode cez Dunaj sa postupne vytváralo hustejšie osídlenie. Keď uhorský panovník Ondrej III. udelil v roku 1291 Bratislave veľké mestské privilégia, dnešné historické jadro bolo už husto obývané, boli tu založené dva kláštory, kapitula a nad mestom na hradnom kopci stál kráľovský palác.

Od 14. storočia sa námestie označovalo ako Forum, Markcht, rôznymi obmenami týchto názvov až po Hauptplatz, ktoré sa stalo prvým oficiálnym úradným pomenovaním námestia. V 20. storočí ho neminuli časté premenovania či už na Námestie Františka Jozefa, alebo Masarykovo námestie, Hitlerovo námestie i na Námestie 4. apríla. Až napokon sa mu vrátil názov, ktorý ho asi najlepšie charakterizuje – Hlavné námestie.

Domy s vežami po udelení mestských privilégií a následným budovaním mestských hradieb stratili svoje opodstatnenie, postupne sa

prestavovali, zachoval sa však dom richtára Jakuba, ktorý v 15. storočí odkúpilo mesto a zriadilo v ňom radnicu. Obranná veža prestavaná na reprezentatívnu vežu radnice dodnes dominuje námestiu.

Tu pred radnicou sa po dlhé stáročia sústreďoval verejný život mesta. Námestie zaplňali ľudia navštevujúci týždenné trhy, výročné jarmoky, slávnosti, verejné zhromaždenia aj popravy.

V stredoveku stáli na námestí budy pekárov, kramárov, brúsičov, debnárov, hrnčiarov, mäsiarov i stany obchodníkov zo súknom. Obchodníci i tovary sa striedali a stúpali aj nároky na hygienu prevádzky až napokon koncom 17. storočia vytlačili z námestia v centre mesta mäsiarov.

Námestiu, vzhľadom na jeho význam mestská rada venovala náležitú pozornosť. V roku 1434 tu bola vybudovaná prvá bratislavská podzemná kanalizácia, ktorá vyúsťovala do Dunaja. Z roku 1477 pochádza najstarší záznam o dláždení námestia ako prvého verejného priestoru v Bratislave. Vrava kupujúcich, predávajúcich i rachot spôsobený kopytami koní i kolesami kočov i zovoz tvorili neodmysliteľnú zvukovú kulisu. Boli však vymedzené hodiny, keď koče a vozy nemali prístup na námestie. Bol to v čase zasadania mestskej rady, keď sa

prístup na námestie zahatal reťazou, aby mestská rada ničím nerušená mohla prijať správne rozhodnutia. Dodnes sa na opornom pilieri domu na rohu námestia a Radničnej ulice zachoval hák, na ktorý sa upevnila spomínaná reťaz.

V dobe bez masovokomunikačných prostriedkov sa na námestí pred radnicou schádzali občania pri rôznych vážnych udalostiach, napríklad pri vyhlasovaní nových zákonov a dôležitých nariadení, na tomto mieste sa vydávali občanom potrebné príkazy aj potrebné nástroje alebo zbrane z mestských skladov pri požiaroch i vojenských poplachoch. Jedným z veľkých požiarov, ktorý zachvátil hlavné námestie bol požiar v roku 1563 pri slávnostiach na počesť korunovácie Maximiliána II. Aj na túto udalosť nám na námestí ostala pamiatka v podobe Rolandovej fontány (správne Maximiliánovej studne) z roku 1572, ktorá je najstaršou zachovanou renesančnou fontánou v Bratislave.

Námestie neobišli ani rôzne ľudové zábavy a verejné vystúpenia. V stredoveku sa tu konali pašiové hry, v 16. a 17. storočí hry náboženského charakteru. Obyvatelia Bratislavy tu mohli zatlieskať aj vystúpeniam rôznych artistov.

Slávnostnú atmosféru na námestie priniesli pochody cechov a iných združení a spolkov. Vzácne, bohato vyšívané a ozdobené cechové zástavy sa dodnes zachovali v mestskom múzeu. Davy mešťanov sem prichádzali v dňoch, keď tu prechádzal korunovačný sprievod uhorských panovníkov a kráľovien. A nebolo ich v histórii Bratislavy málo. V našom meste sa uskutočnilo 19 korunovácií.

V polovici roka 1809 námestie zažilo nebyvalý sprievod, ktorý sa tu konal po uzavretí mieru po odstrelovaní Bratislavy a bitke medzi Napoleonovou armádou a cisárskymi vojskami na pravom brehu Dunaja v Petržalke. Na odstrelovanie nám ostala pamiatka, delová guľa zamurovaná vo veži starej radnice a na námestí sa zabudol vojak francúzskej armády dodnes opretý o lavičku.

Nielen slávnostnými udalosťami žilo námestie. Zhromažďovali sa tu tiež rebelujúci obyvatelia, keď protestovali proti politike patriciátu,

proti zvyšovaniu cien a pod. Vari najstrašnejšie chvíle tu obyvatelia zažívali pri vykonávaní rozsudkov. Kráľ Matej Korvín udelil Bratislave právo meča a tým aj možnosť konania popráv. Na odstrašenie obyvateľstva sa tu vykonávali tresty vynesené mestským tribunálom, napr. uvrhnutie do klady alebo popravy. Hrôzostrašné divadlo sa tu odohralo v roku 1671 pri poprave českobratského kazateľa a vizionára Mikuláša Drábika, ktorý bol odsúdený za predpoveď zániku Habsburskej ríše. Kniha *Lux in tenebris*, v ktorej to popísal bola verejne spálená a strach z jeho predpovede bol taký veľký, že nestačilo, aby kat Drábika popravil, ešte mu aj odsekol ruku a vytrhol jazyk. Dodnes jeho nepokojný duch nocami blúdi v miestnostiach starej radnice.

Príjemnejšie zážitky mávali isto mešťania, ktorí navštevovali Zelený dom stojaci v rohu námestia, v ktorom bol mestský výčap vína a piva.

Dláždené námestie v druhej polovici 19. storočia zmenilo svoju tvár. Trhy sa premiestnili na iné námestia, okolo Rolandovej fontány boli nasadené ruže, na námestí boli zasadené stromy, vznikli trávniky, chodníčky a boli osadené lavičky. Z voľného verejného priestranstva sa stal menší park zásluhou Bratislavského okrášľovacieho spolku. Stretávanie ľudí nadobudli komornejší charakter.

Dvadsaťte storočie okrem častého striedania pomenovania námestia prinieslo na námestie aj mladých ľudí, keď bolo do konca 60. rokov súčasťou bratislavského korza. V 90. rokoch prešlo výraznou zmenou návratom k dlažbe, nie však už z pôvodných riečnych kameňov.

Dnes Hlavné námestie je opäť plné ľudí. Tradícia obchodovania sa pretavila do vianočných a iných príležitostných trhov, na ľudové zábavy a verejné vystupovania nadviazali programy kultúrneho leta, zhromaždenia mešťanov bohato nahrádzajú skupinky zvedavých turistov. Len stará radnica zostala. Ale to už je ďalší príbeh.

Viera Jančušková
R STU

1737 Banská škola v Banskej Štiavnici

1762 Banská akadémia

1937 Vysoká škola technická Dr. M. R. Štefánika

1939 Slovenská vysoká škola technická

1991 **Slovenská technická univerzita v Bratislave**

2008 ...

EXCELENTNÝ VÝSKUM

700 projektov (200 medzinárodných)

- technika životného prostredia
- obnoviteľné energie
- informačné technológie
- moderné materiály
- nanotechnológie
- biotechnológie a potraviny

Centrá excelentnosti:

- SPECTRA – Stredoeurópske výskumné a školiace centrum priestorového plánovania (EÚ)
- magnetoaktivity, elektroaktivity a fotoaktivity koordinačných zlúčenín (APVV)
- nano-/mikro- elektronických, optoelektronických a senzorických technológií (APVV)

Portál medzinárodnej spolupráce

www.spiritportal.sk

Za všetkým sú ľudia:

prof. Ing. Ján Szolgay, PhD.

Katedra vodného hospodárstva a krajiny, SvF STU

ocenený za príspevok k získaniu

Nobelovej ceny mieru 2008

Medzivládny panelom pre klimatickú zmenu (IPCC)

www.stuba.sk

VZDELÁVANIE

takmer 20 000 študentov

všetky stupne

stavebníctvo, architektúra

strojárstvo, chémia

elektrotechnika, informatika

materiály, technológie

aplikované prírodné vedy

dizajn, učiteľstvo

ekonomika a manažment

Termíny prihlášok: február – marec 2009

(architektúra: november 2008)

ZNALOSTNÝ TROJUHOĽNÍK – JADRO ZNALOSTNEJ SPOLOČNOSTI

INOVAČNÁ PRAX

tisícka zmlúv o dielo ročne...

expertízy, analýzy látok

automatizácia a riadenie

optimalizácia, bezpečnosť

recyklácia, urbanizmus

www.stuba.sk/expertízy

Slovenská technická výskumno-inovačná sieť

STRINET www.strinet.sk

Univerzitný technologický inkubátor www.inqb.sk